

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

*S*LÆGT & DATA

Medlemsblad for DIS-Danmark

ÅRGANG 31 · Nr. 4 · 2016

Udgives af DIS-Danmark

Slægt & Data
www.slaegtogdata.dk
admin@dis-danmark.dk

Mail- og adresseændringer:

opdateres af medlemmet selv via hjemmesiden.
Log ind og vælg "Mine indstillinger" øverst til højre. Læs evt. mere her:
www.slaegtogdata.dk/foreningen/adresseaendring-m.m

Ind- og udmeldelse af foreningen sker ved henvendelse til ekspeditionen på adressen ekspeditionen@dis-danmark.dk

Redaktionen:

Kathrine Tobiasen, ansvarshavende redaktør
Korsagervej 13, 8940 Randers SV
Tlf. 41 28 65 30
tobiasen@dis-danmark.dk
Redaktionsmedlemmer:
Gitte Christensen, Kenneth Knudsen og
Henning Karlbj
Korrektur: Henning Beck og Kirsten Sanders.

Redaktionen kan kontaktes via hjemmesiden:
Foreningen / Bladet Slægt og Data,
Kontakt redaktionen.

Layout, sats og tryk:

Grafisk Data Center ApS, tlf. 66 12 10 30
Trykplag: 7.500 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.
Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof.
Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler.
Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse, ligesom redaktionen skal have tilsendt en kopi.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline:

1. februar 2017
1. maj 2017
1. august 2017
1. november 2017

Udkommer:

Marts 2017
Juni 2017
September 2017
December 2017

Bladet sendes gratis til medlemmer af DIS-Danmark.

Årskontingent: 250 kr.

Netbank

Betalingskort med kortartkode 01 samt kreditornr. 5012058 eller overførsel til bankkonto: Registreringsnummer 9570, kontonummer 5012058

Bank

Du kan i din bank overføre kontingentet til bankkonto: Reg.nr. 9570, kontonr. 5012058

ISSN 0903-6172

Indhold nr. 4 – december 2016

- 3 Slægtens myter
- 9 I folketællerens fodspor
- 10 Familiefortællingers betydning 2
- 12 Generalforsamling i DIS-Danmark
- 13 Oversættelser til Photoshop Elements, 1. del
- 17 Sammen står vi stærkt
- 18 Kontingent 2017
- 19 Tema: Kvinder i slægtshistorien
- 27 Slægtsforskerdag i Flensborg
- 28 Mediestream – Søens folk og aviserne som kilde
- 31 Erfaringer med at lave slægtsbøger
- 32 Mere om gamle arkivalier fra Møn
- 33 Ancestral Quest for Mac
- 34 Slægtsforskning i udlandet
- 35 Konkurrence i januar
- 36 Slægtshistorisk Weekend 2016
- 38 Boganmeldelser
- 41 Kalender
- 43 DIS-Danmarks bestyrelse
- 44 Slægtsforskning over Sundet

Forsiden

Det kunne være julemaden, der her gøres klar til. Køkkenet har gennem mange århundreder været kvindernes førende arbejdsplads; læs mere i temaet om kvinder i slægtshistorien, som begynder s. 17. Motivet er fundet på museumsgården på Læsø. Fotograf: Kathrine Tobiasen

Slægtens myter

1. del

Af Per Andersen

Jyllingevej 111, 2720 Vanløse

Tlf. 38 71 96 64

per@andersen1.dk

www.familiesogning.dk

"Der går i vores familie en historie om, at vi nedstammer fra" Sådan er der mange henvendelser, der starter, lige som der er mange indlæg på DIS-Forum, diverse Facebook-grupper og andre fora, der begynder på cirka denne måde.

Det kan selvfølgelig handle om mange forskellige teorier, og det er godt med sådanne teorier om slægten, som man kan undersøge og bevise eller afvise. Men det er særlig interessant, at der findes nogle ganske bestemte legender, der går igen og igen. Disse historier er så konsistente, at de bevæger sig fra at være historiske teorier til at blive historiske myter.

Nogle af disse historier, som jeg vil se nærmere på i denne artikel, er:

1. Spanske soldater: En ane er resultatet af et forhold mellem en af de spanske soldater i Danmark i 1808 og en dansk pige. Ofte begrundet med, at der i familien er personer med mørkt hår, brune øjne og måske et iltet temperament
2. Tater og sigøjnere: Samme, men nu som efterkommer efter en tater eller sigøjner fra Sydeuropa, der er kommet til Danmark
3. Konger og adelige: En ane er resultatet af et hemmeligt forhold til en kongelig eller adelig. Ofte skulle moderen være en pige, der har været tjenestepige på slottet/godset og ofte med en form for betaling til det uægte barn eller dets familie.
4. Den rige: Samme historie, men med den rige gårdejer, en rig kaptajn osv.

Disse kategorier har alle det til fælles, at der rent faktisk kan dokumenteres historiske tilfælde, hvor de er rigtige, og dette har været med til at styrke myterne i de mange familier, hvor lignende historier forekommer.

Da spaniolerne kom

Et typisk indlæg på DIS-Forum lyder således som dette fra Gitte: "Jeg påbegyndte min slægtsforskning, fordi der i min familie var en vag historie om, at der skulle være spanske aner på min farmors side. Der er mange meget mørklødede og mørkøjede både nulevende og afdøde slægtinge, der kunne tyde på, at der var noget om dette. Min faster (der lever i bedste velgående) mener, at hendes oldemor var en spansk sigøjnerpige, og at hen-

des egen forkærlighed for flamenco-musik og Andalusien også 'beviser', at der ruller spansk blod i vores årer. Jeg har altid fundet tanken yderst romantisk, og som sagt var det mit første formål med slægtsforskning at finde den spanske forbindelse" [1].

Selv om Gitte konstaterer, at der efter forskning i slægtens aner ikke er dukket så meget som en lillebitte forbindelse til en spansk soldat eller andre fra Spanien op, så konstaterer Gitte alligevel, at "os med myten om spanske aner i familien lader os ikke så let slå ud. Vi lever jo med 'fakta' i form af de mørklødede medlemmer af familien. Jeg er jo sikker på, der må være en konspiration et sted, fx en dansk pige, der blev gravid med en spansk soldat og så blot blev gift med en dansk mand, der gav barnet sit navn. Det er bare så pokkers svært at finde beviser for".

Det med beviser har hun så ganske ret i, hvilket også bliver påpeget af flere i deres svar i dialogen på DIS-Forum. Gitte bliver også gjort opmærksom på, at sandsynligheden for, at historien er rigtig, er forsvindende lille. Hendes kommentar til dette, der er en ganske typisk reaktion i disse tilfælde, er: "Øv, hvor kedeligt".

Historien om de spanske soldater stammer fra 1808, hvor de af Napoleon blev sendt til Danmark som hjælpekorps efter det britiske bombardement af København året forinden. De blev kaldt for "spaniolerne", og de omkring 15.000 soldater blev indkvarteret i provinsens

Kobberstik af brødrene Christoph og Cornelius Suhr 1807-1808. Spansk officer med familie og skødehund. Mange soldater havde såmænd deres egne koner og børn med. (Museet på Koldinghus)

småbyer og i danske hjem i det omkring halve år, de var i landet. Derefter blev de involveret i hjemlandets opstand mod Napoleon, og de fleste flygtede tilbage til Spanien, og de øvrige blev afvæbnet og udleveret som fanger til Frankrig. Som bekendt efterlod de sig også et Koldinghus i ruiner efter en brandulykke.

På trods af den korte tid i Danmark kom de spanske soldater til at gøre et uudsletteligt indtryk. Det var et kulturmøde af dimensioner, og aldrig før havde almindelige danskere huset så eksotiske udlændinge i det omfang. Det resulterede i, at befolkningen i mange generationer efter fortalte historier om spaniolerne [2].

Blandt disse historier er der et stort antal fortællinger om kærlighedsaffærer mellem danske piger og spanske soldater. Resultatet skulle være brunøjede, sorthårede og temperamentsfulde børn. Da der til stadighed blev født ganske mange børn, hvor moderen ikke kunne eller ville oplyse identiteten af faderen, var der stor basis for spekulationer om, at fædrene kunne være spanske soldater, specielt hvis børnene havde mørkt hår, mørk hud og brune øjne.

Som det blev konstateret ovenfor, er det svært at efterterse i eftertiden, at et barn med en ukendt far skulle være avlet med en spanioler. Men der har været forsket en del i emnet. For eksempel har slægtsforskere i Kolding gennemgået kirkebøger og folketællinger for området for at se, om der kunne være spor af spanske soldater i børnefødslerne. De fandt ikke et eneste barn med spanske fædre fra denne periode.

Et prominent eksempel er Uffe Ellemann-Jensen, der bl.a. i sine erindringer har fortalt, at der er spansk blod i hans familie efter hans tipoldemor, der skulle være uægte datter af en spansk soldat. Igen har slægtsforskere dog kunnet konstatere, at der ikke er noget i kilde materialet, der underbygger denne påstand.

Gu er jeg da spansk

Uffe Ellemann sur over, at forskere ikke tror på hans spanske afstamning

af Kurt Simonsen

Bemærk Uffe Ellemann-Jensens profil. Et halvt århundrede efter at profan (den spanske) som fik den spanske herkomst Margus de la Romana, der vedbragte Koldinghus i 1808 (Foto: Arvidsen Schmidt)

Uffe Ellemann Jensen bygger sin opfattelse af, at han er af spansk afstamning på sit udseende og konspirationsteorier.

Der er noget om snakken

Slægtsmyten om efterkommere efter de spanske soldater er dog ikke grebet ud af den blå luft. Der er faktisk eksempler på uægte børn, hvor faderen er oplyst til at være en spansk soldat [2]. Således kan man i Nødager Sogn på Djursland læse om et barn født den 20. december 1808 af den ugifte Christiane Nielsdatter. Her blev faderen oplyst til at være en spansk soldat Remitius.

Jytte Pedersen fra Greve fandt spor af spaniolerne i sin familie. Hun opdagede, at en tiptipoldemor, Johanne Nielsdatter, ifølge dødsanmeldelsesprotokollen skulle være født den 27. februar 1809 i Fårup Sogn, Århus Amt. Hun var et uægte barn, og den udlagte barnefader var en "af de spanske hjælpetropper".

I Ålum kirkebog har Svend Erik Møller Jensen også fundet spor af de spanske. Hans tipoldemor, Anne, var født den 3. april 1809, og moderen havde udlagt en spansk soldat som far til barnet. Det kan passe med, at ikke langt fra Ålum ligger Fussingø, hvor en deling spanske soldater opholdt sig i 1808.

Der er også fundet spanske børn i kirkebogen for Linå Sogn i Skanderborg Amt i 1809. Det var Mads Jacobsens kone, Kirsten Jørgensdatter, der havde "ladet sig besvangre ved en Spaniol" i Aarhus ved navn Andrés. Det uægte drengebarn blev kaldt Jørgen og blev hjemmedøbt den 5. januar 1809. Kort tid efter var der igen barnedåb i Linå. Den 25. januar 1809 blev der hjemmedøbt en pige, hvor moderen var Kiersten Jensdatter, og til barnefader blev udlagt en "Spaniol ved navn Marius", som lå i Stjær, hvor hun tjente.

I den mere morsomme ende var der historien fra Roskilde, hvor den unge bagerdatter var meget ked af det, da de spanske soldater drog bort. Hun var bange for, at hun ikke ville kunne forstå sit barn, når det blev født, for det snakkede jo sikkert spansk!

Da de spanske soldater drog videre, enten udskibet til Spanien fra Langeland eller overgivet til de franske styrker, var der en del, der ikke umiddelbart dukkede op. Ifølge en protokol skrevet i London skulle der mangle 200-300 spanske soldater, men så mange er næppe blevet i Danmark.

Der kendes dog eksempler på spanske soldater, der blev i Danmark, stiftede familie og fik efterkommere her i landet. En af de kendte var Isidoro Panduro, hvorfra Panduro-slægten stammer. Han var født i 1787 i Alcazar de San Juan i Spanien og kom til Danmark med de spanske soldater i 1808. I begyndelsen af august 1808 blev han sparket af en hest og brækkede venstre ben. Det resulterede i en indlæggelse på lazarettet i Kerteminde. Da de spanske soldater blev udskibet og resten udleveret til franskmændene, lå Isidoro stadig på lazarettet og undgik derved begge dele.

Isidoro Panduro kom til Hverringe Gods ved Kerteminde, hvor han fik ansættelse hos kammerherre Juel og endte som dennes kammertjener. Det var også her, han

Valdemar Panduro, læge i København – et barnebarn af Isodoro Panduro (Det Kgl. Biblioteks Portrætsamling)

fandt sin hustru, gårdmandsdatteren Maria Hansdatter. De fik ti børn, hvoraf 7 overlevede barndommen og fik en større efterslægt. Der var i år 2000 356 personer, der var efterkommere efter Isodoro Panduro.

Argumenterne

Igen hører man argumenterne, at der må være noget om snakken med en spansk eller sydlandsk ane på grund af de mørkhårede med brune øjne og mørk hud. Det er her, den ovenfor nævnte Gitte startede, og det er det argument, der oftest giver anledning til familiens historier.

Umiddelbart er det også nærliggende, at hvis en efterkommer har det 'sydlandske' udseende, og der findes et uægte barn født med en udokumenteret fader, så kan spekulationerne starte. Det er nok på denne måde, rigtig mange af historierne om sydlandske aner er begyndt. Som jeg skal gøre rede for her, er der dog ikke skyggen af reelt argument i disse forhold.

En undersøgelse af skolebørn offentliggjort i 1893 er formodentlig den første af sin art, der kortlægger befolkningens hår- og øjenfarve [3]. Der indgik godt 50.000 børn op til 14 år, og man undgik bevidst byerne for at fokusere på den ikke-mobile del af befolkningen og der-

med ikke at få for mange "fremmede elementer" med i undersøgelsen.

Ser man først på øjenfarve, var der 8-9 % af de danske børn, der havde mørk øjenfarve, mens de lyse/blå øjne ikke uventet var dominerende med en andel omkring de 63 %. Men næsten hvert tiende barn havde altså en mørk øjenfarve.

Hvad angår hårfarven, var der 2 % med "fuldkommen sort" hår, mens yderligere 15 % havde "mørkt" eller "mørkebrunt" hår. De "lyshårede" var under halvdelen af de undersøgte, mens resten var "middel" i farve – det, der vist er blevet kaldt for leverpostej-farvet.

Undersøgelsen påviste også en stor sammenhæng mellem mørkt hår og mørke øje. Således havde over halvdelen af børnene med mørke øjne også sort eller mørkt hår, men under 10 % havde lyst hår. Dette skyldes genetiske forhold.

Fordelingen i befolkningen af hår- og øjenfarve ændrer sig kun meget langsomt naturligt (og det er en simpel beregning, at selv om de spanske soldater nu havde fået mange børn med danske piger, så ville det ikke rykke væsentligt ved fordelingen på grund af befolkningens størrelse) [4]. Så med en befolkning i 1808 på omkring 1 mio. i Danmark ville der altså være omkring 80.000 personer med mørke øjne og omkring 150.000 med mørkt eller sort hår.

Så tallene viser, at selv om et uægte barn blev født i 1808/1809 med mørke øjne og hår, og man (fejlagtigt) antog, at disse træk måtte komme fra en ukendt far, så

Skolebørns Haar- og Øjenfarve

af

Søren Hansen og Harald Westergaard.

Ved Kirke- og Undervisningsministeriets Velvilje er Universitetets statistiske Laboratorium kommet i Besiddelse af et omfattende Materiale til Oplysning om danske Skolebørns Haar- og Øjenfarve. Tilsvarende Undersøgelser have været anstillede i Udlandet*), men ingen af de tildels meget omfattende Materialsamlinger, der hidtil ere blevne bragte tilveje, ville i Fuldstændighed kunne maale sig med den her foreliggende, og det vil derfor ikke være uden Interesse at meddele nogle foreløbige Resultater af Laboratoriets Bearbejdelse af dette Materiale, som omfatter Iagttagelser af Haarets og Øjnenes Farve hos alle Landets Børn i skolepligtig Alder (6 til 14 Aar), med Angivelse af Alder, Køn og Fødested for hvert enkelt Barn.

Spørgsmaalet om Skolebørns Haar og Øjenfarve kan stilles med et dobbelt Hensyn for Øje. Dels kan

*) En Oversigt over de vigtigste herhenhørende Arbejder er givet af Topinard i Revue d'Anthropologie. 3 Ser. I. Paris 1886 p. 577.

Første side i udgivelsen fra 1893 om hår- og øjenfarve hos danske skolebørn

kunne denne ukendte far statistisk lige så godt have været dansker som en spansk soldat!

Når jeg skriver fejlagtigt, er det, fordi man ikke kan slutte på denne måde. Hår- og øjenfarve er ganske rigtigt genetisk bestemt, men selv for forskere er denne genetik så kompleks og indviklet, at det ikke er muligt at forudsige hår- og øjenfarve på et barn ud fra forældrene [5]. Således kan to forældre med blå øjne undertiden få børn med brune eller brunlige øjne. Der ses også læserbreve fra lyshårede forældre, der panikslagne spørger, hvordan det kan være, deres barn har fået sort hår.

Man kan populært sige, at et barn godt kan have nogle træk i udseendet, der minder om forældrenes, men det er yderst usikkert at sige noget om forældrenes udseende ud fra barnets udseende!

Der findes oven i købet endnu en misforståelse af genetikken, der slår et stort søm gennem teorierne. Det antages, at de personer i befolkningen, der har mørkt hår og mørke øjne, må have fået dem et sted fra. Selv Lene Floris og Eskild Vagn Olsen gør sig skyldige i at puste til myterne, når de i bogen *Da spaniolerne kom* skriver, at når det ikke kan bekræftes, at en person har spanske aner, så kan de mørke træk også skyldes, "at romaer er kommet ind i danske slægter".

Faktum er – ifølge forskere i menneskets udvikling – at alle nulevende mennesker i Europa oprinder fra et sted syd for Sahara, og de begyndte for 50-60.000 år siden at brede sig ud over verden. Dengang havde alle brune øjne, mørkt hår og mørk pigmenteret hud.

Når man i Nordeuropa ser relativt mange med lyst hår, hud og øjne, skyldes det genetiske mutationer, hvor befolkningen gradvist over årtusinder udviklede de 'nordiske' kendetegn. Men det betyder samtidig, at gener for de mørke træk til stadighed findes i den danske befolkning (også uden spanske soldater, romaer m.fl.), og det er for eksempel årsagen til, at der i 1800-tallet som nævnt ovenfor var ganske mange med sådanne træk [6] [7].

Alt i alt kan man konkludere, at det ikke er muligt at bruge udseendet i form af hår- og øjenfarve til nogen form for spekulation om, at der skulle være kommet gener fra sydlandske personer ind i slægten.

Konspirationsteori

Nu er der ofte et argument mere. Hvis man er overbevist om de spanske aner, lader man sig nemlig ikke sådan lige slå ud, selv om der skulle være nævnt en dansk far i kirkebogen. Nu bruger vi heldigvis ikke så tit ordet konspirationsteori i slægtsforskning. Men den tidligere nævnte Gitte bruger selv ordet, og det er faktisk meget passende. Konspirationsteorien går på, at hvis ikke den spanske soldat står nævnt som faderen i kirkebogen, må det være, fordi en dansk mand har taget 'skylden' og påtaget sig faderskabet.

Uden at gå i detaljer med det store område konspira-

tionsteorier, så kommer det af ordet konspiration, og det vil sige en sammensværgelse mellem flere parter om at begå noget ulovligt eller umoralsk, og som følge af det ulovlige forsøger de at holde konspirationen skjult [8].

Hemmeligholdelse er derfor helt centralt for konspirationsteorier, hvad enten det er amerikanernes egen planlægning af 11. september, det planlagte mord på prinsesse Diana eller månelandingerne, der aldrig har fundet sted. I tilfældet med den danske far i kirkebogen er sammensværgelsen altså, at barnets mor og den venlige herre i kirkebogen holder hemmeligt, hvem den rigtige fader er til barnet. Måske var præsten oven i købet med i denne sammensværgelse.

Den store udfordring med konspirationsteorier er den påståede hemmeligholdelse, for hvordan beviser man, at noget bliver holdt hemmeligt! Denne selvmods sigelse er et universalargument for enhver konspirationsteori, for uanset hvilke argumenter, der kan være mod teorien, vil svaret være, at "det er, fordi det er hemmeligt", "det er falske beviser for at kunne holde det hemmeligt" osv. osv. Konspirationsteorier er følgelig i sig selv myteskabende [9]

På denne måde bliver det umuligt at modbevise en konspirationsteori. Det er jo heller ikke muligt at bevise, at den i kirkebogen nævnte mand reelt er eller ikke er far til barnet (med mindre man kan DNA-teste dem, men det var ikke lige det, man gjorde i 1800-tallet – og test af efterkommere vil som regel ikke kunne afgøre det med sikkerhed, specielt ikke hvis man generelt ikke antager, at børn er børn af de fædre, der står i kirkebøgerne).

En teori, der ikke kan modbevises, er efter gældende forskningspraksis ikke en teori, man kan bruge til noget som helst. Det er ikke videnskab, men ender med at blive et spørgsmål om tro eller ikke-tro [10]. Man må derfor også i slægtsforskningen undgå at hægte sine antagelser op på sådanne teorier, der ikke kan modbevises.

I diskussionen om eventuelle spanske aner kan man følgelig heller ikke tage udgangspunkt i sådanne konspirationsteorier om, hvem der spekulativt kunne være faderen til et barn.

Tatere, romaer og sigøjnere

En pige henvendte sig for at bede om min hjælp med at følge hendes mormors aner tilbage i tiden, da "en af hendes forfædre kommer, så vidt jeg er blevet fortalt, fra Sicilien/Italien. Jeg vil gerne finde frem til navn og fødested på denne person. Fordi udseendemæssigt kan vi heller ikke løbe fra, at der ligger nogle andre gener i familien: sort/brunt hår, mørk hud og brune øjne. Fx når min morbror rejste til Italien på ferie, blev han af italienerne antaget for at være italiener. Jeg har netop forhørt mig hos et familiemedlem, som påstår, at det er rigtigt, at der kom en sydfra (måske en tater) og giftede sig med en dansk kvinde".

Tatere er et andet ord for sigøjnere eller romaer. Be-

grebet tater bruges desværre også ofte om danske rakkere og natmænd, der tilhørte samfundets laveste lag, men den egentlige betydning af ordet er sigøjnere (og her bruges begrebet som dette). Historierne om de udenlandske tater eller sigøjnere, der kom til Danmark og blev fædre til børn af danske kvinder, ligner på mange måder historierne om de spanske soldater. De er dog mere diffuse, ukonkrete og spreder sig naturligt over en større tidsperiode.

I omtalte sag fandt jeg samtlige aner tilbage til starten af 1700-tallet, og det viste sig at være gode danske borgere alle sammen – og der var ikke så meget som et eneste uægte barn imellem (hvilket i øvrigt er ret usædvanligt).

Bente Rytter, tidligere formand for Sejs-Svejbæk Lokalhistoriske Forening, har undersøgt en lignende historie, da hun fandt et gammelt fotografi, hvor der bl.a. var anført, at “nede under bankerne Sindbjerg og Stoubjerg lå for nogle år tilbage et gammelt og faldefærdigt hus, hvori boede en familie, vist af taterslægt, Hans Kasper, sammen med sin moder” [11].

Bente Rytter nåede efter sin undersøgelse af familiens aner frem til konklusionen, at “der er INTET i Hans Kaspers eller hans families historie fra begyndelsen af 1700-tallet og frem, der indikerer, at han er af hverken den ene eller den anden slags taterslægt”.

Men myter har det med ikke at ville dø, og historien om Hans Kaspers tater-aner lever videre. Efter en omtale af historien i Midtjyllands Avis kommenterede en klummeskribent artiklen dagen efter, og han troede helt tydeligt stadig på, at Hans Kasper var af en tater-slægt, der har hærget Sejs Hede, så man næsten til vore dage ikke kunne få lån i banken, hvis man nævnte, at man kom fra Sejs.

Der er som nævnt rigtig mange lighedspunkter mellem disse historier og historierne om de spanske soldater og deres mulige børn i Danmark. Det er selvfølgelig lidt sværere at afgøre, hvor mange tater, der kom til Danmark, og dermed sandsynligheden for, at de kan være fædre til børn her i landet.

Det vides dog, at taterne igennem århundreder ikke var velkomne i Danmark. Derfor har de i antal udgjort en forsvindende lille mængde, idet deres ophold i Danmark var ulovliggjort af rigets skiftende konger. I en reces (forordning) fra 1536 gav Christian 3. som den første konge skriftligt ordre til udvisning af alle taterne i Danmark. Disse ulovligt indrejste personer stammede fra Ungarn, Tjekkiet, Slovakiet og Rumænien. Adskillige kongelige dekretter fulgte i tidens løb Christian 3.s reces og kundgjorde, at alle tater opholdt sig illegalt i landet og skulle udvises. Fra midten af 1700-tallet ebbede efterretningerne om disse tater ud, og man hørte først om enkelte familiers genkomst til Jylland omkring 1860. En lov fra 1875 gjorde det imidlertid muligt at udvise disse omstrejfende familier igen [12][13].

Hans Kasper var så berømt, at han endda var afbildet på postkort.

Så vidt jeg har kunnet undersøge, er der ikke mange dokumenterede tilfælde af efterkommere af tater (sigøjnere) i Danmark fra 1700- og 1800-tallet, om end der givetvis er enkelte. I betragtning af, at de i lange perioder ikke måtte færdes i Danmark, er det vel ikke så underligt. Til gengæld er der en del tilfælde, hvor nulevende personer er efterkommere efter danske natmænd og rakkere (der som nævnt nogle gange fejlagtigt er kaldt for tater). Men disse natmænd og rakkere havde ikke noget specielt udseende i forhold til danskere i almindelighed.

Mytens natur

Som det er beskrevet, findes der et stort antal spekulative historier om slægtens aner i forhold til fx tater og spanske soldater. Sådanne historier i familien er naturligvis interessante. De bør derfor undersøges i den slægtsforskning, som man arbejder med, for at dokumentere, om de har noget på sig.

Historierne har i mange tilfælde ikke bare karakter af historiske fortællinger, men får mere karakter af myter. Dette illustreres godt gennem det gennemgående træk,

at de stort set alle er baseret på eller udsprunget af, at der i familien er personer med mørkt hår, hud og øjne – at dette skulle være usædvanligt for danskere er i sig selv en myte.

Myter dækker over mange forskellige fænomener fx inden for religion og kultur. Her ser vi på den historiske myte og nogle af de træk, som denne kategori af myter har [14]:

- Der er en kerne af historisk sandhed – der findes fx dokumenterede efterkommere efter de spanske soldater og andre 'fremmede' i Danmark.
- Myten har nogle faste elementer, som indgår i kernen af myten – fx "mørkt hår og øjne" eller "den rige/adelige mand, der betaler sig fra faderskabet til et uægte barn".
- Der er tale om kollektiv erindring, enten inden for slægten eller i samfundet som helhed. Man ser tit argumentet, at historien optræder i alle dele af familien, og det må have en sandhedsværdi, hvilket selvfølgelig ikke er korrekt. Myten om de spanske soldaters efterkommere optræder så meget, at det er blevet en generel myte i samfundet.
- Myten overlever fra generation til generation, ofte gennem familiens mundtlige beretninger og fortællinger.
- Myter er både modstandsdygtige over for manglende beviser og fleksible i forhold til argumenter. Populært sagt lader de sig ikke sådan påvirke af fakta og følger derfor ikke almindelig logik i forskningen. De opfattes som en højere sandhed. De kan ofte ikke modbevise og falder derfor uden for almindelig videnskabelig forskningsmetode.

Det er ret tydeligt, at de her beskrevne slægtsberetninger, ligesom de efterfølgende beretninger om kongelige, adelige og rige mænd har udstrakt karakter af myter i slægten.

Et spørgsmål er derfor, hvordan de opstår, og hvilken rolle de spiller – hvilket er to sider af den samme sag. Der er blandt forskerne mange bud på et svar på disse spørgsmål. Historikeren David Lowenthal skelner mellem 'historie' og 'heritage', hvor sidstnævnte kan betegnes som historiske myter. Han siger: "Historie og kulturarv (heritage/myter) formidler noget forskelligt til et forskelligt publikum. Historie fortæller alle, som ønsker at lytte, hvad der skete, og hvordan tingene blev, som de gjorde. Kulturarv videregiver eksklusive oprindelses- og oprettholdelsesmyter, der giver en udvalgt gruppe anseelse og et fælles formål (purpose)" [14].

Sagt på en anden måde bliver slægtens myter opretholdt for at skabe sammenhold og for at gøre familien til noget særligt og anderledes. Der er ikke nødvendigvis tale om status – der er ikke meget status i at være efterkommer efter en sigøjner – men det giver en kolorit eller et romantisk indslag i slægtens historie og tilfredsstill

på denne måde nogle almenmenneskelige behov.

Myter bruges også som forklaringsmodel for det, der er vanskeligt at forstå eller acceptere. Mange historier om fremmede gener i familien er opstået, fordi der i en søskendeflok pludselig er en, der skiller sig ud – fx med anderledes hår og øjne. Her bliver forståelsen af den komplicerede genetik erstattet af den mere enkle antagelse, at der må være kommet "fremmede gener" ind i slægten. Eller i stedet for forklaringen, at et uægte barn er opvokset hos en plejefamilie, fordi moderen var fattig og ikke kunne tage vare på sit barn, bliver det til en mere acceptabel forklaring, at det var et uægte barn af en kongelig eller adelig og således måtte fjernes fra familien.

At sådanne familiehistorier er resistente over for fakta ses af et eksempel, jeg kender, hvor en person kun havde et foto fra Hamborg under 1. verdenskrig af sin ukendte farfar, og ud fra hans udseende i mange år havde fået den opfattelse, at der var tale om en franskmænd. Det viste sig uomtvistelig, at billedet viste en mand i en tysk marineuniform, og at det derfor var helt utænkeligt, at det var en franskmænd under 1. verdenskrig. Alligevel var det svært for personen at give afkald på historien.

I næste nummer af Slægt & Data fortsætter artiklen med overvejelser over kongelige sidespring og rige aner.

Kilder:

- [1] Diverse indlæg på DIS-Forum
- [2] Da spaniolerne kom, Krig og kulturmøde 1808. Wormianum, 2009
- [3] Skolebørns Haar- og Øjenfarve af Søren Hansen og Harald Westergaard, Nationaløkonomisk Tidsskrift, 1893
- [4] Illustreret Videnskab: <http://illvid.dk/mennesket/genetik/brevkasse-faar-vi-alle-brune-oejne-i-fremtiden>
- [5] Den Store Danske, Øjenfarve. denstoredanske.dk > søg på øjenfarve
- [6] Derfor ser danskere ud, som de gør. Kristeligt Dagblad, 1. august 2013
- [7] Eupedia <http://www.eupedia.com/>
- [8] Den Store Danske: Konspirationsteori. denstoredanske.dk > konspirationsteori
- [9] Videnskab.dk: Hvem tror på konspirationsteorier? <http://videnskab.dk/kultur-samfund/hvem-tror-pa-konspirationsteorier>
- [10] Wikipedia: Falsifikationisme. <https://da.wikipedia.org/wiki/Falsifikationisme>
- [11] Bente Rytter: Tateren på heden, som ikke var tater. Bl.a. bragt i "Syn for sogn" og i Midtjyllands Avis
- [12] Et kulturmøde – Romaer i Danmark. Projekt opgave fra RUC, 2004.
- [13] Søren Lind Jensen: Fra fortid til nutid i immigrationsmæssigt og demografisk lys
- [14] Jens Aage Poulsen: Myter i historien - eller er historien myter?

I folketællerens fodspor

Kurt Lundskov
Tousvej 63
8230 Åbyhøj
netpost@lundskov.dk

Når man sidder og leder efter sin familie i de gamle folketællinger, er det altid tilfredsstillende, hvis man nøjagtigt kan lokalisere, hvor det er, de boede i sognet. Det volder sjældent de store problemer, hvis de boede i byerne, hvor vejene har navne.

Vanskeligere er det, når man kommer ud i landsognene. Her står der ofte kun, at familien boede i 'en Gaard' eller 'et Huus'. Hvis man er heldig, har gården et navn, som kan findes på gamle kort. Sværere er det, hvis de blot boede i 'et Huus', hvis da ikke også matrikelnummeret er skrevet i folketællingen.

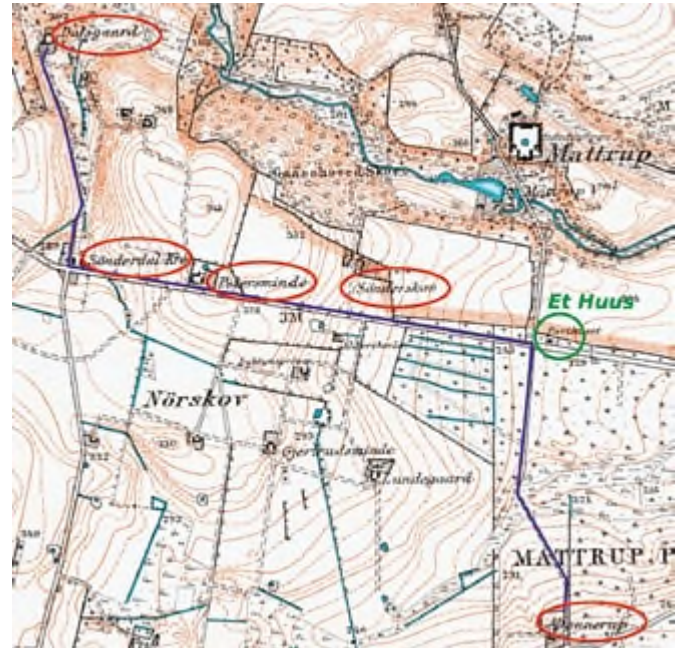
En måde, som kan hjælpe på vej til at finde netop familiens hus, er at følge den rute, som folketælleren sandsynligvis har fulgt. Et eksempel kan vise hvordan.

I folketællingen fandt jeg, at familien boede i '1 Huus' i Klovborg Sogn - men hvilket? Jeg kiggede herefter på, hvor familierne før og efter min familie havde boet. I folketællingen var der noteret følgende for disse nabofamilier:

1. En Gaard Dalgaard, 2. Et Huus, 3. Et Huus, 4. Sønderdal Kro, 5. En Gaard Petersminde, 6. Et Huus, 7. Et Huus, 8. En Gaard Sønderskov, 9. Et Huus (*min families hus*), 10. Et Huus Donnerup.

Ud fra dette optegnede jeg folketællerens sandsynlige rute, da han var ude for at tælle folket. På kortet her kan man både se gårdenes navne, kroen og huset for enden af ruten i Donnerup.

Den sandsynlige mulighed er derfor, at min families hus lå på strækningen mellem Sønderskov og Donnerup. På kortet kaldes det 'Porthuset', men havde dog ikke no-

get navn i folketællingen. I senere forskning viste det sig faktisk, at det var i netop dette hus, de havde boet i.

Nu er det normalt kun større gårde, der er afmærket på de gamle kort, ikke også alle husene. Men metoden kan alligevel være en hjælp til at lokalisere, hvor omtrent det søgte hus har ligget i området.

Gamle landkort med gårdenes navne, matrikelnumre, sognegrænser og meget mere kan ses på Geodatastyrelsens nye hjemmeside <http://gstkort.dk>. Herfra kan man også downloade kortene enten som grafik eller pdf. Den kan anbefales.

DIS Arkiv & Bibliotek i Albertslund

søger flere slægtsforskere

bibliotek.dis-danmark.dk

Henvendelse til Poul Wachmann - wachmann@dis-danmark.dk

Familiefortællingers betydning 2

Af Pernille Amanda Bartholdy Kanto

pakanto@outlook.com
www.anegrene.dk/webtrees
www.anegrene.dk

I det tidligere nummer skrev jeg indledende om familienarrativernes betydning og tilblivelse. Jeg definerer her igen kort begrebet: En narrativ fortælling bringer værdier og holdninger til livet – og til familien. Jeg skrev om en narrativ fortælling, der ikke længere har plads i min familie og derfor snart må betragtes som blot en fortælling, og omvendt kom jeg med et eksempel på en fortælling, der er blevet gjort narrativ gennem efterslægtens skæbne. I dette nummer vil jeg gå mere ind i teorierne om disse narrativer og deres indvirkning på den nulevende familie og familiemedlemmernes rolle i gruppen samt individet i vores moderne samfund.

Familiens sjæl

Familienarrativerne indeholder sjælen og betydningen af familien. De omhandler som regel afdøde personer (hvilket gør historien nemmere at forme). Der kan være forfædre, som viser sig at være gode forbilleder, og i modsætning til fjerne idoler behøver du ikke anstrenge dig for at blive ligesom dem – de er allerede en del af dig. Det er en iboende kraft, som vækkes til live gennem familienarrativer – dog på godt og ondt. Jeg forestiller mig, at familienarrativer i gamle samfund med forfædre kulter havde til formål at bidrage med budskaber, instrukser og advarsler – på samme måde som myter om guder har til formål i nyere samfund.

Vi lever i en mere individualiseret verden, og måske netop derfor ses der i dag en tilbagevenden til ens rødder og familiehistorier. Det er også en jagt på uendelighed ved at se sig selv som led i en uendelig slægtslinje. Nu er jeg ikke imod religion – jeg har en bachelor i religionsvidenskab og latin samt en kandidatgrad i religionssociologi – men taler vi religion som et statsligt redskab, har religionerne mest haft til formål at binde samfundet sammen under fælles værdier.

Forfædre kulter har holdt slægter og familier sammen, og i vores brogede samfund uden en stærk folkekirke med stor opbakning eller en enhedskultur som for 100 år siden, bliver slægtsforskning et redskab til at samle sig omkring noget, der kun er for én selv og ens nærmeste, for at danne gode værdier og normer inden for den mindste sociale gruppe: familien. Sociologen Robert Bellah kaldte familiefortællinger for vores første fremmedsprog, da de har så stor betydning for vores færden i verden og netop ikke kan forstås uden for slægten; ja man

fristet til at tænke på det som vores modersmål, da det ligger til grund for al læring!

Siden 1970'erne er familieformerne forandret, således at vi sjældent længere lever mere end to generationer under samme tag. Da familienarrativer normalt fortælles fra de ældre til de yngre, er der i dag færre lejligheder til, at de ældste kan fortælle børnebørnene disse historier.

Kvinder bærer historien

Hvordan fungerer familiehistorierne så i familierne? De er den lim, som binder familien sammen. At begynde en samtale omkring middagsbordet med "Husker du dengang...?" forankrer nærmest rituelt forsamlingen som en lukket enhed og udelukker alle andre. Er der derimod udefrakommende til middag, bliver de narrative fortællinger pludselig kun opfattet som søde historier, når de genfortælles. De kan altså ikke overføres til folk uden for familien. Som regel er det kvinderne, der 'opbevarer' og videregiver fortællingerne, og det er der naturlige historiske årsager til: Kvinders arbejde har traditionelt været i hjemmene med nabokoner omkring sig og megen snak hen over bordet. Her er det nærliggende, at kvinderne har talt om deres familier og brugt dem som eksempler, når værdier skulle fremhæves.

I dag er det stadig ofte tilfældet, at hustruen ved mere om ægtemandens familie, end han selv gør.

Familiekultur skabes og bekendtgøres af kvinderne. Når de udkårne kvinder kommer ind i familien, får de historierne videregivet fra svigermoren, og kvinder er som regel mere optaget end mændene af at få dem med ind i det nye fælles hjem. Man kan sige, at hustruen indvies i familien i denne proces. Det er karakteristisk for ægteskab i dag, at vi nu skal danne familie med nogen, vi ikke er relateret til hverken socialt eller biologisk, da vi ikke længere bor i små landsbyer og vælger partnere derfra. Svigerfamilie har en negativ klang af den grund, at to familiekulturer skal forenes. Måske netop på dette punkt kan jeg se, hvordan arrangerede ægteskaber – og helst mellem fætter og kusine – er psykologisk enklere at gå ind til, når familierne på forhånd har gransket hinandens familiekulturer og besluttet, at det er en overkommelig udfordring.

På samme måde brugte kvinder denne egenskab til at få en vis magt i samfundet, da det blev naturligt for dem

at finde arbejde ved arkiver, museer og andre nationalhistoriske steder. De var de førende inden for at lave stamtræer, interviewe tidligere soldater og skrive biografier, og stadig i dag har jeg indtrykket af at møde flest kvinder på de lokalhistoriske arkiver, jeg besøger. Det kan selvfølgelig bare have været et tilfælde.

Når jeg ser programmer som "Ved du, hvem du er", er det dog oftest de kvindelige deltagere, der selv kan komme med familiehistorier, mens de mandlige deltagere primært hægter sig på, hvad slægtsforskeren har fundet frem. Det er også her interessant, at netop dette tv-program skaber en formodet nærhed mellem os seere og de kendte, da det ikke bliver meget mere intimt end familiehistorier. Som før nævnt kan disse historier ikke 'forstås' af udefrakommende, men hvis vi 'kender' hovedpersonen godt nok og har fulgt personens liv, kan vi alligevel leve os ind i det fortalte. Desuden hjælper speakeren os på vej med at sætte det hele i en historisk kontekst, hvilket skaber en forbindelse til den historie, vi alle er en del af.

Du kan regne med familien

Den altoverskyggende fortælling i familierne er den om, at man altid kan regne med familiemedlemmer. Det er en tanke om, at skænderier og store flytninger ikke ændrer på slægtskabsfølelsen, modsat de andre sammenhold blandt venner, vi kender. I de situationer findes ikke på samme måde en 'pligt' eller et behov for med alle midler at forsøge at genoptage kontakten.

Familiefortællinger skaber familien, således at de personer, der har familiefortællinger om eksempelvis fætterkusine-ægteskaber, bygger deres liv op omkring den norm, at dette er en mulighed, således at det giver en langt større sandsynlighed for, at det sker for én selv. Vi konstruerer dog som sagt historierne til at udtrykke de ønskede værdier, så hvis en sådan fortælling går på et tragisk udfald af ægteskabet, får det modsat en afskrækkende virkning på individerne.

Ud over ønsket om andres lykke og selvopofrelsen er et andet kendt tema det tætte familiebånd mellem mor og børn; der er også det skrøbelige forhold mellem søskende med rivalisering; en 'skabelseshistorie' for familien med rødder i en afdød forfader, som stadig er håndgribelig og særskilt i familiens narrativer; penge som tema kan både komme på tale i historier om frierier og om arbejde. Et andet eksempel er at fortælle sine efterkommere om gamle kærlighedshistorier i håb om, at ens efterkommere vil følge eksemplet. Jeg har her endnu et eksempel fra egen hånd.

Min oldemor Maren kom fra en from familie og ledte efter sin livsledsager. Der må have været mange bejlere, da hun var en smuk kvinde. Hun kom ud at tjene et sted, hvor der på nabogården var en ung karl ansat. Hun besluttede sig for, at hun ville have ham, eller også ville hun ikke have nogen. Dette sagde hun, selvom hun var

opdraget til at skulle gifte sig og stifte familie. Hun fik selvfølgelig min oldefar som ønsket. Når min mor fortæller mig denne historie, er det med denne pointe: Gift dig ikke, fordi det er forventet af dig. Gift dig, fordi du har mødt den udkårne og vil kæmpe for det. På samme måde er der for begge bedsteforældrepar og mine forældre kærlighedshistorier om enten at blive gift på rådhuset, blive gift højgravid på rådhuset eller blive gift gravid med stort kirkebryllup. Jeg selv har ingen planer om kirkebryllup, men vil giftes, inden jeg får børn, da mine forældre nåede det for at sikre min fars rettigheder i forhold til min storebror inden fødslen. Mine forældres og bedsteforældres situationer ved ægteskab har altså i høj grad været med til at lægge alle muligheder på bordet for mig.

Hver familie har sin måde at udtrykke sig på i disse fortællinger, og det gælder både glæde, ironi, distance og vrede. I visse familier kan det nærmest ses som et overgangsritual at have et skænderi med sin far på et tidspunkt enten i teenageårene eller ved starten til selv at stifte familie. Hvis der skabes familiehistorier omkring et skænderi eller en hård tid mellem ægtefæller i slægten, kan den være med til at sætte standarden for, hvordan kønnene hver især eller et par som helhed må vise vrede gennem generationer frem.

Oldemor Maren og hendes udkårne, Johannes Hansen, på deres bryllupsdag i 1939

Min oldefar, Georg Mathiesen (nr. 3 fra højre) med søskende til DSU landsstævne 1936.

Sygdom er et særlig svært emne, da det kan tolkes på så mange forskellige måder. Man forventer, at et sygt barn får en nødvendige pleje; en syg gammel person kan forvente det samme, medmindre historien tager en drejning og omhandler utaknemmelighed over for sine nærmeste, der forsøger at være plejere. I nogle familier tildeles særlige børn rollen som 'overlevende', hvis de har overvundet stor sygdom tidligere i livet, og dette kan føre til en adfærd og selvbevidsthed, som er svær at slippe senere i livet.

Dette gælder sådan set alle temaer, der kan lægges på et levende familiemedlem. Min storebror (og jeg) har så ofte hørt historien om, hvordan han var født med en tyktarm, der snoede sig rundt i maven. Min mor forsøgte at råbe hospitalet og lægerne op adskillige gange, indtil de endelig undersøgte ham. Efter en lang operation fik han fjernet et stort stykke tyktarm, så han i dag lever med et betydeligt ar hen over maven. Han har ikke selv

nogen erindring om at have gennemlevet det, men følelserne fra mine forældre føres videre gennem fortællingen, så han 'erindrer' det kaos og den usikkerhed, de følte. Jeg har spurgt ham om, hvad den narrative fortælling har betydet for ham. Han svarede: "Jeg føler mig taknemmelig for at være i live, hver gang jeg ser mit ar. Jeg forstår, hvad mine forældre må have gennemgået, og hvor glade de også må være for stadig at have mig. Så den historie bekræfter mig i, hvad der er vigtigt i livet."

Findes der familienarrativer om selvmord, er pointen som oftest, at grunden til selvmordet var uforståelig og efterlod resten af verden i stor sorg – at selvmord ikke var vejen ud. Jeg har ingen egentlige familienarrativer om selvmord ved hånden, om end mere end én i familien er gået den vej. Jeg ved dog, at én af min oldefars brødre engang forsøgte at tage sit eget liv ved at skyde sig selv med en boltpistol til grise eller køer. Han drak meget og troede, at familien ville være bedre stillet uden ham. Desværre – det ord bruges i historien – sigtede han ikke ordentligt og overlevede derfor, men han blev lettere handicappet og måtte passes af sin hustru resten af sine dage. Er pointen i min families selvmordsnarrativ så, at hvis man vil tage sit eget liv, skal man huske at gøre det ordentligt? Historien melder intet om, hvorvidt deres børn følte noget særligt efter denne hændelse, eller om familien var glade for, at han overlevede. Måske er det derfor, at det i min familie er en stærk pointe, at selvmord er en egoistisk handling, som ikke kan forsvares, men at man – hvis man alligevel vælger det – må gøre det ordentligt. Jeg er ikke sikker. Jeg kunne komme med mange andre eksempler på, hvilke pointer familienarrativer i min familie fremhæver, men vil give jer alle tid til at reflektere over jeres egne historier i stedet. I næste nummer afsluttes artikelserien med et fokus på narrativer som forklarende myter samt betydningen af familiehemmeligheder.

Generalforsamling i DIS-Danmark

finder sted den 22. april 2017,

og stedet er Svendborg

Mere senere på www.slaegtogdata.dk

og i næste Slægt & Data.

Oversættelser til Photoshop Elements

1. del

Henning Karlby
Rylevej 8,
5464 Brenderup, Fyn
Tlf. 64 44 28 08
karlby@privat.dk

Når talen falder på programmer til behandling af vores slægtsbilleder, anbefaler jeg næsten altid Adobe Photoshop Elements. Derpå får jeg det argument, at det er svært at bruge, fordi det er på engelsk. Det skal der her rådes bod på. Jeg vil i denne artikel og nogle følgende artikler komme med en brugervejledning til programmet på dansk. Gem bladet til senere, når du vil bruge Photoshop-programmet på dine billeder. Husk, at et billede egentlig blot er en speciel type 'Dokument'.

Værktøjsbjælken

Først vil jeg fortælle lidt om værktøjsbjælken, som optræder til venstre på programmets arbejdsbord. For at begrænse artiklens størrelse, vil jeg springe nogle af de mindre benyttede funktioner over.

Den øverste 'kasse' har overskriften View.

View kan oversættes til **Fremvisning**. Den indeholder 2 styk værktøj, det ene er et **Forstørrelsesglas**, som bruges til at **Zoome** ud og ind på det billede, man har på arbejdsbordet. Dette kan gøres hurtigere blot ved at taste **[Ctrl]-[+]** eller **[Ctrl]-[-]**.

Hvis man vælger **Hånden**, kan man tage fat i det billede, der ligger på arbejdsbordet, og flytte rundt med det inden i den ramme, som det vises i.

Select betyder **Valg**

Det er kun **Firkanten** (Rectangular Marquee), **Lassoen** (Lasso Tool) og **Tryllestaven** (Quick Selection), der direkte kan bruges til at vælge med. **Pilespidsen og Korset** (Move Tool) bruges til at arbejde med valget, når det valgte sættes ind i et billede.

Enhance betyder **Forbedre**

Øjet (Red Eye Removal) giver næsten sig selv; hvis man klikker i et rødt øje på et billede og holder det lille kryds hen over det røde i øjet, vil det blive rettet, så der bliver en passende mængde sort/mørkegråt i øjet, hvor der før var rødt.

Det lille **Plaster** (Spot Healing Brush) bruges til at fjerne ridser og pletter f.eks. i et gammelt billede.

Stemplet (Clone Stamp) bruges til at udskifte dele af et billede med en kopi af en anden del af billedet eller med en kopi, man kan hente fra et andet billede.

Dråben (Blur Tool) bruges til at sløre/gøre dele af et billede uklart.

Svampen (Sponge Tool) gør farverne kraftigere eller svagere der, hvor man maler med svampen.

Draw betyder **Tegne**

Her vil jeg begynde med **Pipetten** (Eyedropper Tool). Hvis man har en farve i et billede, man vil benytte til at male med, kan man klikke i området med den pågældende farve. Derved indsættes farven, således at når man efterfølgende vælger en pensel eller et andet værktøj, vil den valgte farve blive benyttet.

Vælger man således **Penslen** (Brush Tool), vil den farve, penslen afsætter i billedet, være den valgte farve. **Farvefeltet** (Color Picker) kan også vælges manuelt ved at klikke i en farvepalet.

Klikker man på pilen, der er vist øverst til højre for de to farvede felter, vil man bytte om på forgrundsfarve og baggrundsfarve. Dette vender jeg tilbage til senere i artiklen.

Malerbøtten (Paint Bucket Tool) bruges til at skifte en farve ud over et større område. Her udfyldes med forgrundsfarven; det kan enten være en markering, der udfyldes, eller det kan være en anden farve, der erstattes.

Viskelæderet (Eraser Tool) sletter det, man gnider hen over med viskelæderet. Her skal man være opmærksom på, at viskelæderet vil efterlade den farve, der er vist som baggrundsfarve i de to firkanter.

Firkanten, der er vist med sort i den ene side og hvid i den anden side, er Gradient Tool. Den kan bruges til at tilføje et smart farveforløb på et billede. Man kan selv bestemme den vinkel, der skal benyttes hen over billedet. Det kan f.eks. bruges til at gøre en himmel mørkere uden at påvirke den nederste del af billedet.

T (Horizontal Type Tool) bruges til at skive tekster på et billede. Her vil bogstaverne få den farve, der er vist som forgrundsfarve i Farvefeltet.

Blyanten (Pencil Tool) tegner streger med den farve, som er vist som forgrundsfarve.

Malerklatten (Custom Shape Tool): når man vælger dette værktøj, kommer der en række valgmuligheder frem, som kan benyttes til at tegne stjerne, ovaler, firkanter m.m. i den farve, som er vist som forgrundsfarve.

De næste stykker værktøj er **Modify**, som man kan bruge til at **Ændre** på sit billede.

De to krydsende vikler er et **Beskæringsværktøj** (Crop Tool), det bruges til at beskære et billede. Man skal være opmærksom på, at i en del tilfælde skal man klikke på en Ja- eller Nej-knap for at godkende det arbejde, man netop har sat i gang. Ja/Nej-knapperne er et felt med et flueben for at godkende og et 'forbudt' skilt for at kassere sine ændringer.

De to **krydsende Pile** (Cookie Cutter Tool): her kommer en værktøjskasse frem med en lang række former, der kan bruges til at lave sjove former på et billede.

Firkanten med tandhjul (Recompose Tool) bruges til at 'beskære' et billede, men her bliver selve papiret, som billedet ligger på, ikke ændret i størrelse, men man kan trække/skubbe til billedet oven på papiret.

Med **Linealen** (Straighten Tool) kan man trække en streg hen over en skæv horisont, hvorved billedet rettes op, således at horisonten bliver fuldstændig vandret i billedet.

Arbejdsbordet

Det store midterfelt på arbejdsbordet (billedet herunder) er stedet, hvor man arbejder med sit billede. Under billedet er en række små billeder, som viser, hvilke billeder man har åbne.

Når man har valgt et værktøj, udskiftes feltet med billeder for neden med en menu med forskellige indstillingsmuligheder for det valgte værktøj.

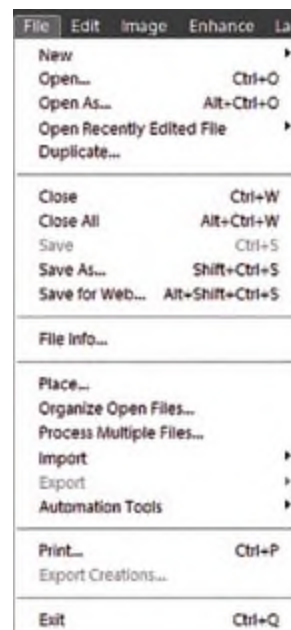
I feltet til højre vil der efterhånden komme en række linjer, som hver især fortæller, hvilke effekter man har tilføjet til det billede, der arbejdes på. Hvis man klikker på

øjlet til venstre i linjen, slukker man den pågældende funktion i billedet. Ved således at tænde og slukke funktionen kan man se, hvilken virkning det har, før og efter man tilføjede funktionen.

Menuerne

I den øverste linje over arbejdsbordet finder man menu-linjen, herfra er der adgang til alle programmets funktioner.

Læg mærke til, at der i næsten alle menuerne står små tekster til højre for funktionsnavnet. F.eks. står der ud for **Open – Åben** i file-menuen **Ctrl+O**. Det er en hurtig-hjælp (genvej); holder man Ctrl-tasten nede og trykker på bogstavtasten O, aktiveres funktionen "Åben et billede".

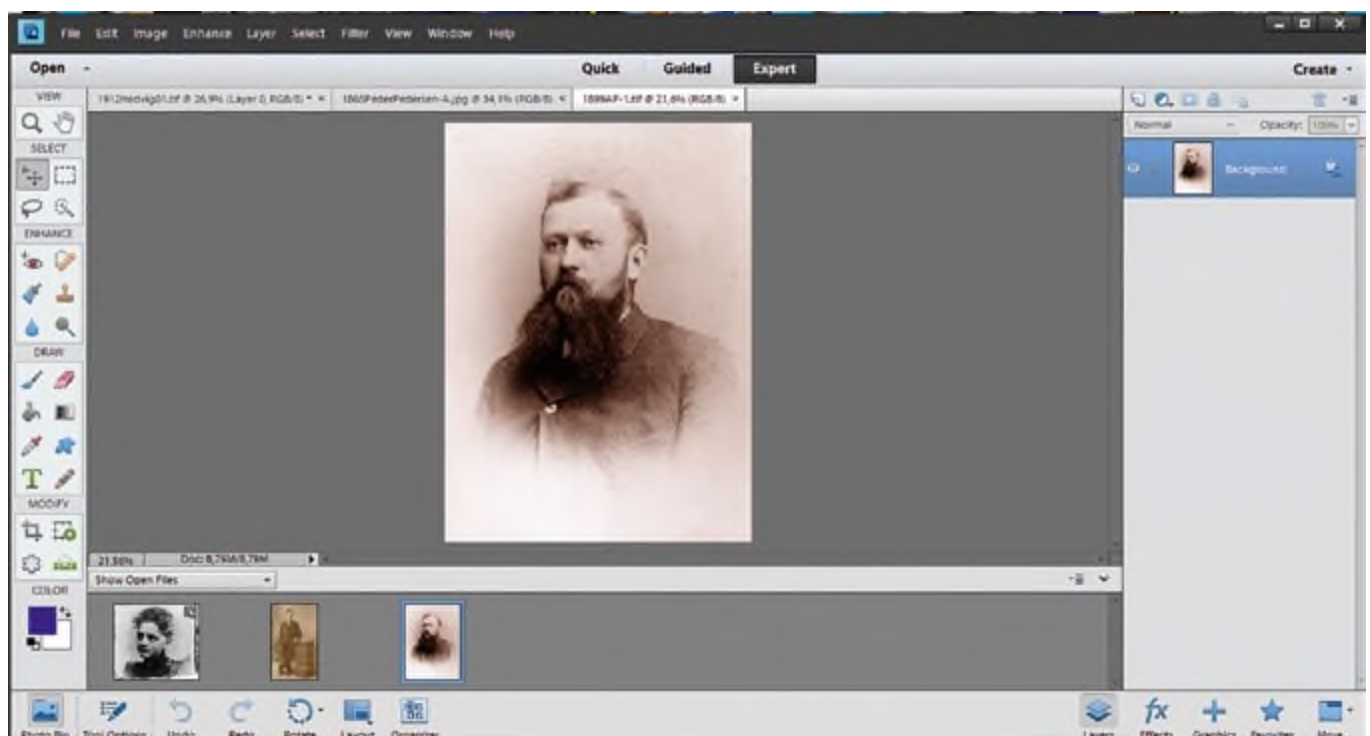
Menuen File – Billeder (Dokumenter)

Det første punkt er **File**; det er her, man henter og gemmer sine billeder.

New – Ny. Her opretter man et nyt billede, dvs. der skal defineres et 'lærred', som man derpå kan tegne og male på eller sætte billeder ind, således at man f.eks. kan lave en kollage med egne billeder på et nyt lærred.

Open – Åben. Det er med denne funktion man åbner et af sine billeder, så det bliver anbragt på arbejdsbordet.

Open As – Åben Som. Med

den funktion kan man åbne et billede med en ny endelse (i et andet format). Man kan åbne et TIF-billede som et JPG-billede, men ikke omvendt. Dvs. et billede, som er gemt i et komprimeret format (som f.eks. JPG), kan ikke åbnes, som om det ikke er komprimeret.

Open Recently Edited File – Åben filer du for nylig har arbejdet med. Med denne funktion behøver man ikke lede på harddisken efter billeder, man for nylig har arbejdet med. Navnene på dem vil stå i en liste, som dukker op på skærmen, når man vælger dette menupunkt.

Duplicate – Lav en kopi. Med denne funktion oprettes en kopi af det billede, der aktuelt ligger på arbejdsbordet.

Close og Close All – Luk og Luk Alle. Lukker henholdsvis det billede, der ligger på arbejdsbordet, eller lukker alle åbne billeder. Hvis man har arbejdet på et billede, vil programmet altid spørge, om man vil lukke billedet uden at gemme; her har man naturligvis mulighed for at fortryde og gemme billedet, hvis man har glemt det selv.

Save – Gem. Med denne funktion kan man gemme et billede med det navn, som filen havde tidligere. Hvis det er et nyt billede, får man mulighed for at give billedet et navn. Her skal man huske, at det er på dette tidspunkt, man skal lægge billedet i en mappe, man selv har valgt. Ellers lægger Windows billederne ned i en standardmappe, hvor der hurtigt kommer til at ligge så mange billeder, at det bliver komplet uoverskueligt, hvad man har af billeder.

Save As – Gem Som. Her bliver man tilbudt at give et eksisterende billede et nyt navn. Det er meget fint at bruge denne funktion, når man har arbejdet med et billede. Jeg sørger altid for at give et billede et andet navn, når jeg har arbejdet med det. Grunden er, at efterhånden som jeg bliver dygtigere til at bruge mit fotoprogram, er der en mulighed for, at jeg kan fremstille et endnu bedre billede ud fra originalen. Derfor passer jeg altid på ikke at lave ændringer til originalen.

Save For Web – Gem Til Web. Her vil programmet gøre billedet mindre, så det ikke fylder så meget, hvis det skal lægges ud på en hjemmeside. Et billede, der blot skal ses på en computerskærm, behøver ikke at være i så stor opløsning, som hvis det skal trykkes i f.eks. en fotobog eller som en forstørrelse, der skal i glas og ramme.

Place og Organize Open Files – Anbring og Organiser Åbne Dokumenter. Disse to kommandoer arbejder sammen med Organizer, en enhed, som er en del af Photoshop, og som kan bruges til at få et overblik over ens billeder.

Process Multiple Files – Arbejd med mange dokumenter på en gang. Dette er en meget stærk funktion i programmet. Man kan være heldig, at den kan lave en masse arbejde for én i et hug. Hvis man, som tidligere nævnt, sørger for, at der ikke ændres på det oprindelige foto, kan man bare lade funktionen tage sig af det kede-

lige arbejde. Man kan f.eks. få funktionen til at give en hel mappe af billeder nye navne. Hvor de f.eks. får et nyt navn efterfulgt af 001, 002, 003 osv.

Man kan **Resize Image**, dvs. give alle billederne en ny størrelse. Normalt bruges det til at gøre alle billederne mindre, hvis de f.eks. skal bruges til en hjemmeside. Men funktionen kan også bruges til at give billederne en bedre **farvefordeling** (Levels), en bedre **kontrast** (Contrast), en **flottre farve** (Color) eller **forøge skarpheden** (Sharpen).

Desuden kan man få funktionen til at tilføje et **vandmærke** (Watermark) i alle billederne, inden de f.eks. lægges ud på Internettet, således at billederne ikke kan 'stjæles' uden at man kan se, hvor de stammer fra.

Import – Importer. Under denne funktion gemmer sig ens scanner eller muligheden for at hente billeder andre steder fra.

Export – Eksporter. Med denne funktion kan man sende sit billede til andre i bestemte formater (Dette kan kræve et tillægsprogram).

Automation Tools – Automatiseringsværktøj. Her kan en række forskellige automatiske funktioner blive installeret af andre programmer.

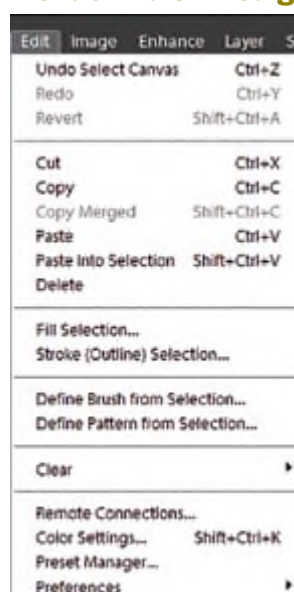
Print – Udskriv. Her kan man udskrive sine billeder.

Order Prints – Bestille Billeder. Her kan man bestille billedudskrifter via internettet.

Exit – Lukke programmet. Denne funktion lukker programmet. Man bliver advaret, hvis man har billeder, som man har arbejdet på, og som ikke er gemt efter ændringen.

Læg mærke til, at i menuerne står der f.eks. **Ctrl+S** ud for **Save** og **Shift+Ctrl+S** ud for **Save As**. Disse anmærkninger ud for en funktion i menuerne betyder, at hvis man bruger den pågældende tastekombination, mens man arbejder med et billede, vil den pågældende funktion blive afviklet.

Menuen Edit – Rediger

Undo – Gøre Ugjort. Her kan man fortryde den sidste handling, man har udført på et billede.

Redo – Gentage en kommando. Hvis man har brugt Undo, kan man bruge Redo til at gøre Undo ugjort igen.

Revert – Begynd forfra. Her kan man fortryde alle funktioner, man har foretaget siden sidste gang, billedet blev gemt.

Cut – Klip. Kopierer og fjerner det, man har valgt i et billede, og placerer det i ud-klipsholderen.

Copy – Kopier. Kopierer det, man har valgt, og gemmer det i udklipsholderen.

Copy Merged – Kopier igennem alle Lag. Laver en kopi i udklipsholderen af alt, hvad der befinder sig på alle lag inden for et valgt område.

Paste – Indsæt. Indsætter det, der ligger i udklipsholderen, i det aktive billede på arbejdsbordet.

Paste Into Selection – Indsæt i et valgt område. Her kan man indsætte det, der ligger i udklipsholderen, til et i forvejen udpeget område i et andet billede. Man kan f.eks. indsætte en flot himmel fra et andet billede i et billede, som har en kedelig himmel. Man udpeger den kedelige himmel uden at medtage motivet i forgrunden, og med Paste Into Selection kan man derpå indsætte den nye himmel i billedet.

Delete – Slet. Sletter et billede fra arbejdsbordet eller visker et udpeget område ud i et billede. Bemærk, at den farve, der er baggrundsfarve i Color Picker, vil erstatte det, der slettes.

Fill Selection – Udfyld et valgt område. Udfylder markeringen på det aktive lag med en farve eller et mønster.

Stroke (Outline) Selection – Lav en streg omkring et valg.

Define Brush from Selection – Definer en pensel ud fra et valgt område. Denne kan man så vælge via Brush Tool.

Define Pattern from Selection – Definer af et mønster ud fra et valgt område.

Clear – Sletter indholdet af udklipsholderen og historikken, og derved kommer Elements til at arbejde hurtigere.

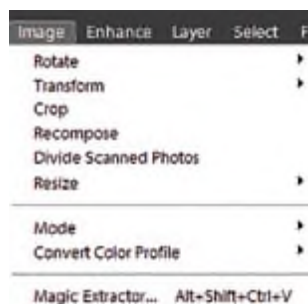
Remote Connection – Giver mulighed for at forbinde programmet med en fremmed server.

Color Settings – Indstiller hvilken farvestyring Elements skal bruge. Det vil ofte være RGB eller Adobe RGB.

Preset Manager – Her kan man selv styre sin samling af både pensler, forløb og mønstre.

Preference – Alle de mange forindstillinger i Elements klares via dette punkt.

Menuen Image – Billede

Rotate – Roter. Bemærk trekanten ud for dette og flere af de andre funktioner. Trekanten henviser til en undermenu, hvor der kan findes flere funktioner. I undermenuen kan man rotere et billede, et valgt område, eller man kan spejlvende markeringer eller lag.

Transform – Transformere. I denne undermenu kan former og perspektiv ændres på et billede, ligesom man kan ændre på udvalgte områder eller valgte lag.

Crop – Beskær. Bruges til at beskære et billede.

Recompose – Ændre kompositionen. Bruges f.eks. til at ændre sideforholdet uden af ændre indholdet af billedet.

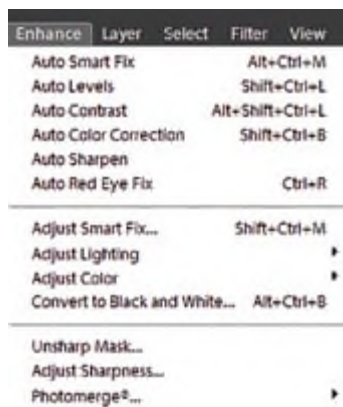
Resize – Ændre billedstørrelsen. Her kan man ændre størrelse og opløsning af det aktive billede.

Mode – Billedtype. Her kan man ændre på billedets type/art. Man kan ændre et farvebillede til gråtoner eller gråtoner til farve. Et sort/hvidt billede bliver dog ikke kulørt, fordi man skifter. Men man kan efter ændringen selv lægge farver ind i valgte områder. På den måde kan man lave et gammeldags 'håndkoloreret' billede. Man kan også ændre farvedybden mellem 8 og 16 bit.

Convert Color Profile – Vælg billedets farveprofil. Der kan f.eks. vælges mellem RGB og Adobe RGB eller ingen.

Magic Extractor – Magisk udtrækning. Åbner en særlig funktion til hurtigt og effektivt at fritlægge et motiv/person i et billede.

Menuen Enhance – Forbedring

Auto Smart Fix – Automatisk forbedring. Funktionen justerer automatisk billedets farvebalance og forbedrer alle detaljer både i højlys (lyse områder) og i skyggerne.

Auto Levels – Automatisk styring af farver. Her justeres først og fremmest kontrasten i billedet, men derved påvirkes far-

verne normalt også.

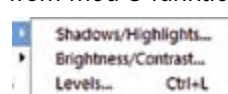
Auto Contrast – Automatisk justering af kontrast. Her justeres kun på kontrasten, farverne påvirkes ikke.

Auto Color Correction – Automatisk korrektion af farverne. Justerer farverne og giver mellemtonerne i billedet en neutral nuance for at fjerne farveskær.

Auto Sharpen – Automatisk skarphedsforbedring. Her tilføjes automatisk bedre skarphed til billedet. Bemærk, man kan ikke gøre et totalt rystet billede skarpt.

Adjust Smart Fix – Juster automatisk forbedring. Her kan man selv bestemme hvor hårdt Auto Smart Fix skal tage fat i billederne.

Adjust Lightning – Juster belysningsforhold. Når man vælger dette menupunkt kommer der en undermenu frem med 3 funktioner.

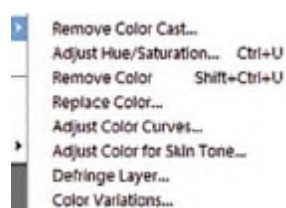
Shadows/Highlights – Skygger/Højlys. Med denne kan man til en hvis grad trække mønstre frem i mørke områder i et billede. På samme måde kan man med højlysknappen trække oplysninger frem i lyse områder.

Man skal huske, at hvis et sort område er uden detaljer, kan man ikke trylle oplysninger frem, det samme

gælder områder, der er brændt helt ud til hvidt; her kan man heller ikke trække oplysninger frem, som reelt ikke eksisterer i billedet. Man kan gøre meget med programmet, men trylle kan det ikke, kun næsten.

Brightness/Contrast – Lysning/Kontrast. Bruges til at styre det generelle lysniveau samt ændre på kontrasten i billedet. Hvis man gør et billede generelt lysere, vil den sorte farve ende med at være grå; dette kan man derpå rette op igen ved at bruge Kontrastknappen.

Levels – Niveauer. Levels er en meget stærk funktion. Her kan man justere generelt på hele billedets farvebalance, men man kan også justere de tre farvekanaler rød, blå og grøn hver for sig.

Adjust Color – Juster Farver. Åbner en undermenu med en mængde muligheder for at justere på farverne i et billede.

Her vil jeg kun forklarer de 2 mest brugte.

Adjust Hue/Saturation – Juster Farvebalance/Farvemætning. Hvis et billede har lidt for stærke farver i forhold til det, man syntes klæder det pågældende billede, kan man tone farverne lidt ned, eller modsat, hvis farverne er lidt falmende.

Remove Color – Fjern farver. Her kan man lave sit farvebillede til gråtoner.

Enhancemenuen fortsætter med:

Unsharpen Mask – Uskarphedsmaske. Navnet på funktionen er meget misvisende, idet funktionen gør billedet skarpere. Udtrykket kommer fra typograferne. I gamle dage lagde man farver på billeder med en farve ad gangen. Ved et tilfælde opdagede man, at hvis man forskød farverne ganske lidt i forhold til, hvorledes de burde have ligget, altså lavede en fejl, blev billedet rent faktisk skarpere at se på. Man havde altså tilføjet uskarphed. Det navn er blevet hængende ved funktionen, selv om den snyder vores øjne til at se billedet som værende mere skarpt. Der er tre skydeknapper på den undermenu, der kommer frem. En, der bestemmer, hvor hårdt funktionen skal tage fat (**Amount**), hvor store områder, der skal påvirkes (**Radius**) og endelig (**Threshold**), som dæmper holoer (glorier) omkring personer eller objekter i et billede.

Adjust Sharpness – Juster Skarpheden. Her kan man justere skarpheden i et billede, men man skal være lidt erfaren for at få et resultat, som er lige så godt som med uskarphedsmasken. Funktionen er bedst til fine detaljer.

Photomerge – Billedfletning. Med denne funktion kan man automatisk sætte f.eks. landskabsbilleder sammen, således at de samles til et stort panoramabillede.

I næste nummer af Slægt & Data følger sidste del af gennemgangen af Photoshop.

Sammen står vi stærkt

Bestyrelserne i Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger, SSF, og DIS-Danmark har indledt en møderække med henblik på en udvidelse af det eksisterende samarbejde, og med det ultimative mål, at der skal ske en sammenlægning af de to organisationer til én ny, stærk organisation. Vi håber også at kunne inddrage Samfundet for Dansk Genealogi og Personhistorie i denne sammenlægning, således at det faktisk bliver tre organisationer, der smelter sammen til én.

Allerede i dag samarbejder de to organisationer på en lang række områder, fx afholdelse af Slægtshistorisk Weekend og Slægtsforskerprisen, drift af facebookgruppen "Slægtsforskning" (sammen med Samfundet), slægtsforskerhjælp på arkiverne, fælles stand på diverse arrangementer, Politiets Registerblade og meget andet. Herudover udgav de to organisationer med meget stor succes et fælles blad i 2015.

SSF og DIS-Danmark er enige om, at det første trin på vejen er at lave fælles blad. Det betyder, at fra juni

2017 vil der kun udkomme ét blad, som udsendes til både SSFs og DIS-Danmarks medlemmer, og for SSF vil der være den fordel, at foreningens medlemmer så fremover vil modtage fire blade årligt i stedet for som nu kun to blade årligt. I 2017 vil SSFs foreningers medlemmer altså modtage i alt tre blade.

Denne store omvæltning vil selvfølgelig kræve vedtagelse på de to organisationers besluttende organer, henholdsvis SSFs årsmøde og DIS-Danmarks generalforsamling.

Vi er overbevist om, at medlemmerne vil se sammenlægningen som en væsentlig styrkelse af varetagelsen af slægtsforskernes interesser, ikke mindst i forhold til Rigsarkivet og de andre offentlige myndigheder, ligesom vi forventer, at der bliver mulighed for øget støtte til foreningerne, såvel til slægtsforskningsmæssige tiltag som til foredragsvirksomhed.

Jesper Skov
formand, DIS-Danmark

Kirsten Sanders
formand, SSF

Kontingent 2017

DIS-Danmark opkræver kontingent for Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie, DIS-Danmarks lokalforeninger samt DIS-Danmark. Opkrævningen sker samlet, og der vil være en specifikation af, hvilke foreninger man skal betale for samt prisen for hvert enkelt medlemskab.

Husk, at kontingentet til DIS-Danmark er todelt: Et beløb, der er momsfrat, og et beløb, der er momspligtigt. Hvis der er angivet bogstaver på kontingentet, så står 'P' for personligt medlemskab og 'F' for familiedlemskab.

Selve opkrævningen sker via NETS Betalingsservice. For de medlemmer, der endnu ikke er tilmeldt den automatiske betalingsservice (hvor banken trækker beløbet automatisk), vil der blive fremsendt et girokort, som udsendes med almindelig post fra NETS. Girokortet kan nemt betales på netbank ved at anvende koden nederst på kortet.

Betalingsfristen er den 1. februar 2017.

Det er vigtigt for os, at man anvender en af de to løsninger! Så kan de indbetalinger, vi får fra bankerne, indlæses direkte i vores regnskabssystem uden efterbehandling.

Den nemmeste og billigste løsning er, at man anvender Betalingsservice. Hvis du ikke er tilmeldt, så kan du blive det på vores hjemmeside eller i din netbank.

På hjemmesiden skal du være logget ind, hvorefter du klikker på den grønne fane *FORENINGEN*. Vælg herefter *Bliv medlem* og klik på knappen *Bliv medlem nu*. Vælg nu *Betalingservice* i venstre side og klik på logoet *BS betalingsservice*; så kommer der en boks i venstre side, hvor dit medlemsnummer og vores koder allerede er skrevet, og herefter udfylder du blot felterne med dit CPR nummer, bankens registreringsnummer samt dit kontonummer.

Så vil dit kontingent automatisk blive trukket på forfaldsdagen. Selv om du klikker på *Bliv medlem nu*, så opretter vi selvfølgelig ikke et nyt medlemskab på dig – det er blot det sted på hjemmesiden, hvor man tilmelder sig Betalingsservice.

Hvis du ikke lige får betalt til tiden, vil vi sende en påmindelse. Denne påmindelse vil blive sendt pr. mail til den mailadresse, du har oplyst os. Nogle uger efter påmindelsen vil vi udmelde dem, der ikke har svaret på vores henvendelse.

Du er altid velkommen til at kontakte os, hvis der er spørgsmål. Når det gælder ind- og udmeldelser, sker det til: ekspeditionen@dis-danmark.dk. Når det gælder betalinger og saldo på din medlemskonto sker det til: kasserer@dis-danmark.dk.

Jan Amnitzbøl Krusell
Kasserer

At skrive slægtshistorie

- idébog for slægtsforskere

Kathrine Tubiassen

SLÆGT & DATA

At skrive slægtshistorie

Kenneth Konrad Knudsen skrev i sin anmeldelse af bogen i *Slægt & Data*:

Hvis du drømmer om at få noget af alt dit slægtsmateriale publiceret, men ikke ved, hvad du skal gribe eller gøre i, så er "At skrive slægtshistorie" et godt sted at starte. Bogen giver dig ikke svaret på, hvordan du skal gøre, men den klæder dig på til at træffe de rigtige valg for dig og dit projekt.

Bogen er udgivet af DIS-Danmark, og koster for medlemmer 149 kr.

Bestil den via bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden (under Foreningen) eller send en mail til ekspedition@dis-danmark.dk

Vi er vant til, at mænd og kvinder – i hvert fald i teorien – er ligestillede i Danmark. Måske ikke lige, når det kommer til løn og antal chefstillinger, men i hvert fald i forhold til lovgivningen. Sådant er samfundet bare indrettet, og for mange er det en fjern tanke, at det kunne være anderledes. Når man så begynder at bevæge sig bagud i historien, kan det være en grim opdagelse at konstatere, at kvinder spiller en meget tilbagetrukket rolle, ja, undertiden er nærmest usynlige.

Disse forhold vil vi kigge nærmere på i dette tema. Var det mon helt så galt, som det umiddelbart kan synes? I øvrigt er det vigtigt at holde fast i, at fortiden ikke skal dømmes ud fra det højtudviklede stade, vi mener at være nået op på i dag, men forsøges anskuet ud fra den tids præmisser.

Kvinder i kirkebøgerne

Den første kilde, vi som slægtsforskere kommer til at beskæftige os med ud over billeder og personlige overleveringer, er normalt kirkebøgerne. Her finder vi de vigtige begivenheder i vores aners liv: fødsel/dåb, konfirmation, vielse og død/begravelse, som hjælper os med skelettet til vores historie. Her skal vi ikke langt tilbage i tiden, før vi støder på kirkebogsførere, der ynder at præsentere en kvinde som "Niels Madsens hustru", mens man næppe vil finde eksempler på det omvendte.

Helt galt går det, når vi er tilbage i 1700-tallet, hvor det er ganske normalt, at kvinder slet ikke er nævnt. Når et barn skulle døbes, var det tilstrækkeligt at anføre, at "Peder Jensen havde sit barn til dåb". Det var jo ham, der var overhovedet i familien, så hvorfor nævne, at der også var en kvinde med i spillet?

Efter 1814, hvor kirkebøgerne bliver ført i fortrykte skabeloner, er der rimelig faste regler for, hvilke oplysninger der skal indføres. Men før den tid havde præsterne frit spil. De skulle notere de kirkelige begivenheder i sognet, dåb, vielser og begravelser, men kunne stort set selv afgøre, hvordan det skulle gøres. Man kendte hinanden i sognene, og alle vidste, hvem Hans i Skovhuset var, og der var ingen, der kunne forestille sig, at en efterkommer 250 år senere skulle sidde og bryde sin hjerne med at finde ud af, hvem denne Hans egentlig var. Her var det heller ikke nødvendigt at nævne moderen ved en dåb, og det kunne endda være så galt, at vi ved en vielse må nøjes med en oplysning som følgende fra 1760: "D. 21. Februar havde Søren Pedersen Lervad og Mads Thomsens datter i Gjødsvang bryllup." Når præsten så konsekvent fortsætter med at fortælle, at "Søren Pedersen og hustru"

fik døbt et barn, og konen er død før folketællingen 1787, kan man føle sig lidt på herrens mark. I tilfældet her løses gåden dog ved hendes begravelse, hvor vi får at vide, at Søren Pedersens hustru Kirsten Madsdatter er død, 34 år gammel.

Ellers er et løsningsforslag at gå på jagt blandt fadderne til sognets andre børn, især familiemedlemmer til ægteparret, men også andre kan komme på tale. Her kan man være heldig at finde konerne nævnt ved navn. En anden mulighed er at finde et skifte efter konen – eller hendes mand; her vil navnene altid være anført.

Sidst i 1700-tallet rumler det med nye tanker og forestillinger, også i den gejstlige verden. I hvert fald indskræpes det fra højere sted, at præsterne skal indføre begge forældrenes navne, når et barn blev døbt. Jeg har i kirkebogen for Ansager i Ribe Amt fundet en provstelig påtale, der fortæller, at præsten godt nok har rettet sig efter indskræpelsen fra kirkemødet og er begyndt at indføre mødrenes navne, men han gør det sidst i posten, og det er ikke tilstrækkeligt. Forældrenes navne skal stå samlet!

Introduktioner

I ældre tid var det skik, at mødre ikke viste sig i kirken i almindeligvis seks uger efter et barns fødsel. Måske blev kvinden anset for at være uren, eller måske var

1858 fangede maleren Christen Dalsgaard situationen, hvor en barselskone modtages af præsten ved sin første højtidelige kirkegang efter fødslen. Billedet tilhører Sorø Kunstmuseum

Tema: Kvinder i slægtshistorien

det bare af hensyn til mor og barn, at de ikke skulle ud af huset så tidligt. Måske en kombination af de to? Der er ikke håndfast dokumentation for nogle af synspunkterne.

Men det ligger fast, at mødre efter seks uger skulle introduceres i menigheden. Det foregik på den måde, at konen sammen med et lille følge af kvindelige slægtninge og bekendte gik til kirken og her ventede uden for døren, til præsten kom ud og tog imod dem. Han ledte nu højtideligt barselskone ind i kirken, og hun kunne igen være del af menigheden. Ved samme lejlighed betalte hun et offer, et pengebeløb, til præsten og degnen. Introduktionen blev afskaffet ved lov 1754, men folk gav ikke uden videre afkald på godt indarbejdede skikke, så især på landet fortsatte introduktionerne i lang tid. Helt op til omkring år 1900 kan du finde dem nævnt.

Introduktioner er normalt indført i kirkebøgerne. I de fleste tilfælde er de noteret sammen med dåbsindførslen som en del af posten eller kronologisk som de selvstændige begivenheder, de var. I andre kirkebøger er der særskilte lister over kirkegangskoner.

Også hvis barnet var dødfødt, skulle moderen introduceres, mens man ikke fandt det nødvendigt ved uægte børn.

Offentligt skrifte

er en anden begivenhed, som vi jævnligt møder i de gamle kirkebøger. Hvis en kvinde fik et barn uden for ægteskab, måtte hun bekende sin synd offentligt for menigheden i kirken. Dette blev oplevet som en stor skam, næsten værre end det ulykkelige i at få et barn uden at have ægtefælle og forsørgelse på plads. Også hendes medskyldige, manden, måtte skrifte, men ulykken og skammen har formentlig ikke været helt så stor for ham. I nogle kirkebøger er uægte børns dåb indført for sig selv.

Forældre, der havde været så uheldige at ligge deres barn ihjel (det kunne vel også være det, vi siden har kaldt vuggedød eller anden svagelighed, der var dødsårsagen?), måtte ligeledes skrifte offentligt.

Begivenheden, der også går under det latinske navn publice absolutio, en person blev publice absolvert, har sin plads i kirkebøgerne. Skriftemålene kan være indført kronologisk, eller de kan have deres særlige afdeling. Offentligt skrifte blev afskaffet i 1767.

Kvinders arbejde

Kvinder var før i tiden i vid udstrækning hjemmegående. Men inden vi rynker for meget på næsen ad det

forhold, kan vi passende tænke på, at det var mændene faktisk også. Langt op i 1800-tallet boede størsteparten af befolkningen på landet, og her var det typisk sådan, at en mand og en kone sammen sad på en gård eller et husmandssted, som de i fælleskab drev. Der var en klar arbejdsfordeling, så noget var mandearbejde, mens andet sorterede under kvinderne, men der var ingen tvivl om, at gården var en lille virksomhed, som kun kunne drives forsvarligt ved, at der både var en mand og en kone på stedet. Derfor ser man også, at en enke eller enkemand meget hurtigt sørgede for at blive gift igen. Det var fornuftsægteskaber på stribet, hvilket hænger godt sammen med, at et ægteskab havde to funktioner. Det skulle både sørge for, at slægten kunne fortsætte sit liv, og det skulle holde bedriften i gang. Den tids husmødre var næppe i tvivl om deres vigtige rolle.

Kvindernes andel i arbejdet bestod primært i det

Kvindernes vigtigste arbejdsplads var køkkenet, hvorfra hun forsynede sin husstand med mad. Motivet er fra Hjerl Hede.

Tema: Kvinder i slægtshistorien

huslige. De skulle sørge for, at der kom mad på bordet hver dag, og det skete i tider, hvor alt skulle laves fra grunden. Fra dyret blev slagtet til fadet stod på spisebordet, og fra frøene blev lagt i jorden til grøntsagerne kunne tilberedes. Drikkevarer fremstillede man også selv, og der blev brygget øl i enhver husholdning. Kornet til brødet dyrkede man selv: Det måtte godt nok en omvej over mølleren for at blive til mel, men resten af bageprocessen stod kvinderne for.

Vaskerier og vaskemaskiner var fremtidsfantasier, ingen kunne forestille sig, og storvasken, hvor der måtte bruges knofedt på vaskebrættet, var et fast indslag i arbejdsrytmen. Det var et hårdt arbejde at bakse med lagner og dynebetræk. Når de daglige nødvendigheder var til en side, kunne husmoderen ikke tillade sig at slappe af, for der var altid uld, der skulle spindes eller strømpes, der skulle nørkles.

Der blev spundet og strikket, så det var en lyst, i små og store hjem. Her set på Hjerl Hede.

Men arbejdsområdet rakte også til stalden, hvor kvinderne malkede køerne. Og ud på marken, hvor kvinderne ikke såede eller førte leen, når korn og hø skulle høstes, men hvor de hjalp med ved at binde kornet og køre det i hus. Kålgården, haven ved huset, var også hendes område. Kvinder var heller ikke fritaget for hoveri; husmoderen måtte næppe drage af sted, men døtre og tjenestepiger deltog på linje med karle og drenge, når godsejeren indkaldte sin arbejdsstyrke til herregården.

Herudover kom al arbejdet med den nære omsorg: at tage sig af børn, ældre eller handicappede. Alt sammen noget, som den enkelte husstand selv måtte klare.

Ole Højrup har skrevet en fin bog *Landbokvinden*, der kommer godt rundt om kvindernes arbejde, som det tog sig ud i slutningen af 1800-tallet. Udgangspunktet er en mellemstor gård, så der må tages højde for, at der kan være forskelle – såvel socialt som geografisk. Men det er en meget anbefalelsesværdig bog om et emne, som falder inden for de fleste slægtsforskeres arbejdsfelt.

Ugifte kvinder eller enker, der levede alene, måtte finde andre måder at ernære sig ved. Det kunne være ved dagleje, spinding eller andet håndarbejde. For gårdmandsdøtre, som ikke havde held i jagten på en ægtefælle, ser man undertiden i skifter og aftægtskontrakter, at forpligtelsen til at forsørge hende "i svagheds- og alderdomstilfælde" kunne gå videre fra hendes far til en bror eller svoger.

Under krige måtte kvinderne yde en særlig indsats og klare det arbejde, mændene af gode grunde ikke kunne udføre. 15. august 1808 havde Frederik VI blik for denne særlige indsats, idet han i et reskript skrev: "Kvindekjønnen paa Landet har det fornemlig i sin Magt at yde Fædrelandet en væsentlig Bistand under nærværende Omstændigheder ved [...] at besørge det Arbejde, der skal tilvejebringe Brød og Føde". Som påskønnelse skulle lokale embedsmænd "indberette Os Navnene paa de Landbo-Fruentimmer i deres Embedskreds, som særlig maatte udmærke sig ved Flid og Anstrængelse i Markarbejde, hvilket Vi allernaadigst ville anse med fortjent hædrende Udmærkelse", i form af sølvsmykker. (citeret efter Erna Lorenzen: *Hvem sagde nationaldragt?* Wormianum, 1987, s. 64).

I byerne var forholdene anderledes, idet man ikke på samme måde som på landet kunne være selvforsynende. Man måtte derfor ty til at købe de varer, man skulle bruge, hvilket betød, at arbejdsbyrden var tilsvarende mindre. Borgerskabets kvinder havde følgelig mere fritid, selv om husholdningen stadig tog sin tid, og en ordentlig husmoder nok kunne holde sig beskæftiget med syning og broderi. I mindrebemidlede familier som de mange, der op gennem 1800-tallet fandt beskæftigelse i industrien, kunne kvinderne i mange tilfælde ikke tillade sig den luksus at være hjemmegående. De måtte ud på arbejdsmarkedet for at hjælpe med til at forsørge børneflokkene.

Bierhverv

Selv om kvindernes arbejdsbyrde kunne synes stor, var der mange, der havde plads til et bijob ved siden af.

En del af disse erhverv var geografisk bestemt. Velkendt er det, at kvinderne omkring Tønder fremstillede

Tema: Kvinder i slægtshistorien

de fineste kniplinger hjemme i deres stuer og derved skaffede sig en ekstra indtægt. Alle steder var det normalt, at man forarbejdede den uld, man havde naturlig adgang til, når man klippede sine får, men i hedeegnene omkring Herning dyrkede man strikke- eller bindekunsten i en sådan grad, at den senere udviklede sig til en regulær industri. Det har med geografien at gøre. Jorden gav ikke meget af sig, men man kunne holde masser af får, og hvad var mere oplagt end at specialisere sig ud fra de midler, man havde? Det må tilføjes, at også mændene her bandt hoser.

I nogle egne, specielt ved Varde og Randers, havde man ler, der var velegnet til pottefremstilling, og her brugte kvinderne ledige stunder – gerne vinteren, hvor andet arbejde lå stille – til at forme sorte gryder eller jdepotter. Materialet gravede man bare op i nabolaget, og produktionen foregik på primitiv vis uden drejeskive og med brænding i en fordybning i jorden. Potterne var billige i handlen, men det var fremstillingen også, så det gav en god supplerende indkomst. I de sogne, hvor potteproduktionen var mest intensiv, var det en yderst vigtig kompetence for en pige, at hun var dygtig i leret. Ellers gik det ud over hele minivirksomhedens indkomme og dermed hele husstandens velfærd. Det kan

En væv som denne kunne betyde en indtægt til familien (Hjerl Hede).

godt være, at mændene også blev anført som pottemagere, men i vid udstrækning var det et kvindejob.

I skifter støder vi jævnligt på en væv blandt indboet. Det er et sikkert tegn på, at man i den pågældende familie har beskæftiget sig med vævning. Måske ikke altid noget man gjorde for andre og derved for at få et tilskud til indkomsten, men i mange tilfælde har der været tale om et bierhverv.

Retsstilling, arveret og ejendomsret

Det, der først og fremmest falder i øjnene, når vi taler om kvinders samfundsmæssige placering før i tiden, er det faktum, at kvinder ikke var myndige. Det kan dårligt anskues som andet end en placering som andenrangsborgere, personer, der ikke havde råderet over egen formue og ejendomme, og som ikke fik stemmeret, da (ganske vist kun en del af) den mandlige befolkning fik tilkæmpet sig denne rettighed med grundloven i 1849.

Kvinder gik gennem livet under en mands beskyttende vinger. Først var det hendes far, der havde myndigheden og blev ved med at have den, til han kunne overlade den til hendes ægtemand, når hun blev gift. En stilling, som var hovedmålet i enhver kvindes liv, for et liv som ugift var bestemt ikke ønskværdigt. Hvis hendes mand døde før hende, måtte hun søge ind under en andens vinger og antage en lavværge – en værge efter loven, som skulle være hendes bisidder i forhold til myndighederne og underskrive sammen med hende. Ifølge Danske Lov kunne hun selv udpege sin lavværge, og det blev typisk en nær mandlig slægtning, f.eks. en bror, hvis en sådan overhovedet fandtes. En mand var uden videre formynder for sine børn, men hvis konen blev enke, måtte der skaffes formyndere udefra til hendes børn. Lavværgeren var, hvis det var muligt, brødre eller far til den afdøde ægtefælle.

Den manglende myndighed betød ikke, at en kvinde ikke havde ejendomsret. Hun kunne sagtens eje store formuer, men hun måtte finde sig i, at en værge skulle holde øje med ejendelene og være med, hvis hun f.eks. ville sælge en ejendom. Men nogle kvinder har alligevel fundet ud af sno sig, og min egen yndlingshistorie drejer sig om Maren Nielsdatter, en ganske almindelig bondekone, der havde held til at gemme en større formue for sin ægtemand, så man ved skiftet efter hende i 1791 kunne anføre følgende post blandt indtægterne: "Reede penge, som Enkemanden icke kiende ved, hun ejede – 400 Rdl." (Hesselmed Gods. Skifteprotokol 1758-1808, s. 446 ff.). Hvem der havde været med som en flue på væggen, da de mønster dukkede op!

Tema: Kvinder i slægtshistorien

Arveret

Man skal ikke arbejde længe med slægtsforskning, før man opdager den forargelige kendsgerning, at kvinder arver det halve af, hvad mænd tilkommer. Som der står i Danske Lovs femte bog, 2. kapitel, 29. artikel: Mands-Person tager to Loder imod een Qvindis-Person tager een, i alle Arve. Denne lov for arvedelingen gjaldt indtil 1857.

Dette er naturligvis dybt uretfærdigt, set fra vor tid og vinkel. Men inden vi lader forargelsen tage fuldstændig over, skal vi lige huske på, at døtre fik en medgift med sig, når de blev gift, og denne var af pæn størrelse. Pigen skulle ofte have en seng (hvilket nok mest skal forstås som sengetøj, der var blandt de mere værdifulde dele i bohavet), en kiste og måske noget tøj, og hvis der var ugifte døtre blandt arvingerne, måtte deres brødre forpligte sig til at betale deres bryllup, en udgift, som ellers hvilede på fædrene. Om denne medgift svarede til det, der manglede i en søsterlod i forhold til en broderlod, kom naturligvis an på, hvor stor den samlede arv var, men en form for kompensation var det dog.

Folk kunne arrangere sig på mange forskellige måder, når værdierne skulle leveres videre til næste generation. Et ægtepar i Voldby ved Grenaa ville 1847 sikre deres søn, at han kunne være i stand til at drive fødegården, så de slap af sted med at lave en såkaldt selvejerdisposition, der bestemte, at sønnen kunne overtage gården med inventar, besætning osv. mod at betale sine fem søstre hver 50 rdl. samt medgift og bryllup til de ugifte og en særlig forpligtelse til at give en svagelig søster kost, logi, varme og pleje, hvis hun ikke skulle blive gift (Grenaa Byfoged. Djurs Nørre og Sønder Herredsfoged. Skøde- og panteprotokol 1850-52, s. 261 ff.)

Navneskikke

Oprindeligt fik et barn et fornavn, som så var vedkommendes fulde navn. Men efterhånden måtte der mere til, for at man kunne identificere enkeltpersoner; det betød, at man begyndte at bruge kendingsnavne. Disse kunne hentes fra personens erhverv, stedet, hvor vedkommende boede eller en særlig egenskab, han/hun havde. Dertil kom det sikre valg: patronymet, og her viser det mandsdominerede samfund igen fjæset. Det var nemlig kun fars navn, der blev brugt, påhæftet -sen/søn eller -datter. Kun ganske undtagelsesvist er mors navn blevet brugt som i tilfældet Svend Estridsøn, hvis mor var af fornemmere slægt end hans far.

Adelen var først til at tillægge sig slægtsnavne, og

op gennem 1700-tallet fulgte borgerfamilier op. I 1828 kom en forordning, der bestemte, at alle skulle have et slægtsnavn, også folk på landet, der stædigt holdt fast i skikken med at bruge patronymet. Slægtsnavnet følger normalt den mandlige linje, men det kan lade sig gøre at finde eksempler på, at moderens navn er videført i en familie.

I slutningen af 1800-tallet blev det udbredt, at gifte kvinder fik deres mands efternavn. Det viser sig i folketællingerne, hvor man pludselig skal vænne sig til, at man ikke finder damerne under deres fødenavn. Det varierer fra sogn til sogn, hvornår skiftet sker, og købstæderne er her først til at tage skikken til sig. Jeg har fundet tilfælde med giftenavn i 1860 og andre, hvor fødenavnet optræder frem til 1901. Historisk set holder det altså ikke helt, at det skulle være en god, gammel skik, at kvinder gifter sig til deres mands navn.

Kvindesag og stemmeret

Fra 1870 og frem begyndte kvinderne for alvor at røre på sig og stille krav om ligestilling på arbejdsmarkedet og stemmeret. Det blev en kamp, der kom til at vare i 45 år, inden kvinderne endelig ved en grundlovsændring 1915 fik ret til at deltage i valg til landsting og folketing. Retten gjaldt i øvrigt ikke kun kvinder, også tyende (tjenestefolk) blev lukket inden for i demokratiets varme og fik ret til at afgive deres stemmer.

Kvinderne samlede sig i forskellige foreninger med Dansk Kvindesamfund som den første og i dag mest kendte. Foreningen blev stiftet 1871 med bl.a. det formål "at hæve Kvinden i aandelig, sædelig og økonomisk Henseende og saaledes tillige gøre hende til et selvstændigere Medlem af Familie og Stat, navnlig ved at aabne Adgang til Selverhverv." Det var kvinder, der førte an, men de fik også støtte fra mænd fra begge

Der var ikke den store respekt for den debat, der foregik, når kvinder var forsamlede. Billedet stammer fra Blæksprutten, 1895.

Tema: Kvinder i slægtshistorien

fløje af det politiske spektrum. Faktisk var det venstrepolitikerens Frederik Bajer, der som den første fremsatte et forslag om, at kvinder burde have stemmeret ved kommunalvalg – som umyndige kunne kvinder jo ikke selv fremsætte et lovforslag. En sejr blev vundet i 1899, hvor kvinderne fik personlig myndighed. Det var dog først fra 1907, der for alvor kom gang i sagen med dannelsen af Landsforbundet for Kvinders Valgret.

Mange kvinder fra alle samfundslag engagerede sig i kampen, og du kan sagtens have aner, der på en eller anden måde var involveret. Heldigvis er der masser af stof at finde online om emnet. Statsbiblioteket i Aarhus har en hjemmeside med digitaliserede kvindehistoriske kilder (se artiklen *Sådan fik kvinderne stemmeret* af Karen Williams i *Slægt & Data* nr. 4 2015), og Aarhus Universitets danmarkshistorien.dk har blandt mange spændende temaer også et med titlen *Kampen for kvinders valgret 1871-1915*. Begge steder er der rig lejlighed til at dykke ned i samtidige kilder. En personlig historie blev bragt i *Slægt & Data* nr. 3 2015 med Ole Graabæks artikel *100 året for kvinders valgret*, og romanen *Det vi vil* (anmeldt i dette nummer s. ??) fortæller om kampen.

Prøv også at søge i de digitaliserede aviser på www.mediastream.dk. Forskellige møder og begivenheder i forbindelse med kampen for valgret har været oplagt nyhedsstof og kan være omtalt mange steder i såvel landsdækkende som lokale aviser, og perioden er på så tilpas afstand, at artiklerne vil være tilgængelige.

884
over 100 interessante Lysbilleder. Billetter à 1 Kr. faas ved Indgangen 668

Aarhus Kvindevalgretsforening
og
Dansk Kvindesamtund

afholder Fredag d. 23. Januar Kl. 8¹/₄
et **offentligt Møde** i Forsamlingsbygningens store Sal, Østergade.

Professor Edvard Lehmann
fra Lund taler om:
„Fremtidens Kvindesag“.

Ikke-Medlemmer 25 Øre 883

Aarhus borgerlige Skydeselskab.

Annonce fra Aarhus Stifts-Tidende 19. januar 1914, hvor Aarhus Kvindevalgretsforening og Dansk Kvindesamtund i fællesskab indbyder til foredrag om fremtidens kvindesag.

Husbestyreinder

I slutningen af 1800-tallet dukkede en ny stillingsbetegnelse op: husbestyrerinde. Vi kan typisk møde den i folketællingerne og som annonce i aviserne. Den var især udbredt på landet, hvor ugifte gårdejere ansatte en husbestyrerinde til at tage sig af det huslige, men den kunne nok også optræde i byerne. I nabolaget i min barndom kendte vi til hele to eksempler; der var mange af slagsen.

Hvorfor blev det pludselig almindeligt at vælge husbestyrerindeløsningen på dette tidspunkt? Jeg mener, der kan være to forklaringer, som ikke nødvendigvis udelukker hinanden. Dels var kampen for stemmeret også en kamp for ret til selverhverv, og man begyndte at se mere professionelt på kvinders arbejde. De gik ikke bare og servicerede mændene, men udførte et reelt stykke arbejde, som skulle honoreres med løn. Dels var der sket en ændring i livsanskuelse og folks holdning til, hvordan man indrettede sig i parforhold. Ægteskabet var ikke længere kun en praktisk foranstaltning, nu skulle der også kærlighed til. Derfor blev det oplagt at ansætte en husholderske i stedet for at gifte med en kvinde, man ikke følte noget for. Disse ændringer har Bodil K. Hansen beskrevet indgående i sin bog *Familie- og arbejdsliv på landet ca. 1870-1900*, hvor hun især har fokus på kvindernes arbejde.

En husbestyrerinde var ansat på andre vilkår end en almindelig tjenestepige. Hendes stilling gav hende højere anseelse, og hun deltog ofte det selskabelige liv i sin arbejdsgivers omgangskreds. Næsten som en kone i huset. Helle Juhls *Husbestyreinder søges* præsenterer en række livsfortællinger fra vores nære fortid.

Om hussassistenten, som tjenestepigerne i 1900-tallet valgte at kalde sig, kan du måske være heldig at finde oplysninger i Husligt Arbejder Fagforbunds arkiv. Et godt sted at starte er Arbejderbevægelsens Arkiv og Bibliotek, men også lokalhistoriske arkiver kan ligge inde med interessante ting (f.eks. husmoderforeningers arkiver).

Hekseforfølgelser

Et oprørende kapitel i historien udgøres af hekseforfølgelserne. De ligger så langt tilbage, at de vil være uden for en del slægtsforskeres radius, men er du nået godt tilbage i tiden, er det absolut muligt at støde ind i dem. De hører ikke til den mørke middelalder, hvor den katolske kirkes synspunkt var, at der var tale om overtro; de nåede et højdepunkt i årtierne før og efter år 1600. Første og sidste heksebrænding i Danmark fandt sted henholdsvis 1540 og 1693.

Tema: Kvinder i slægtshistorien

Det var i øvrigt ikke udelukkende kvinder, der risikerede at blive anklaget for trolddom. Ca. 10 % af de danske retssager var mod mænd, og 1611 overgik den triste skæbne sognepræsten Jens Hansen Rusk i Lønne, et lille fattigt sogn på vestkysten, hvor han havde optrådt som 'klog mand' for folk på egnen. Men det store flertal var kvinder over 50 år.

Sagerne startede ved de lokale retsinstanser, men skulle føres videre ved landsretterne, da der var tale om dødsstraf. Kilder til hekseforfølgelse er følgende tingbøgerne, men der findes heldigvis lettere tilgængelige kilder. Hvis du i bibliotek.dk søger på emner som 'trolddomssager' og 'hekseprocesser', vil du få en stribe hits – husk at søge både i *Bøger og Artikler* (fanbladene øverst på søgesiden), hvis du da ikke foretrækker *Alle materialer*. Artikler fra de lokalhistoriske årbøger er indekseret i bibliotek.dk og kan i høj grad være relevante her. Vil du tæt på originalkilderne kan J.C. Jacobsen: *Danske domme i trolddomssager i øverste instans* anbefales.

Sømandskoner

En gruppe kvinder har indtaget en ganske særlig stilling i forhold i kvinder i almindelighed. Det drejer sig om sømandskoner og i særklasse sømandskoner på øer, hvor fiskeri og/eller søfart var dominerende erhverv. Læsø, Fanø og Ærø kan her tjene som klare eksempler.

Mændene på disse øer var meget væk fra hjemstaven, somme tider på måneders langfart til fremmede verdensdele, og dette faktum overlod det meste arbejdet på landjorden til kvinderne. I og med at de var alene meget af tiden, blev ansvaret også deres. De måtte sørge for deres familier og for at dyrke den jord, der nu kunne dyrkes. Reglerne for myndighed gjaldt selvfølgelig også for disse øer, men praksis gav dem uden tvivl deres egen form for myndighed. De vidste godt, hvordan tingene skulle grejes. Til gengæld kunne der så være en afgrund mellem fuldbefarne ægtemænd, der havde rejst og set eksotiske egne og fået åbnet op for horisonten, og konerne, der tilbragte deres liv i meget afgrænsede omgivelser. Men de gode historier har de i hvert fald fået.

Enlige mødre og uægte børn

Det var en stor skam at få et barn uden for ægteskab. Langt op i 1900-tallet vogtede danske fædre nidkært over deres døtre for at undgå, at de kom i ulykke. Her var det ikke kun moralen, der spillede ind; hensynet til, hvordan pigen skulle klare sig fremover, var lige så vigtig.

Det var vanskeligere for en enlig mor at finde en passende ægtefælle, og uden en mand var en kvinde kørt ud på et sidespor. Derfor ser man også, at hvis et barn spirede i maven, var løsningen for det syndefulde par, hvis det overhovedet var muligt, at de giftede sig. At maven bulede en smule foran alteret, kunne man bære over med, hvis ægteskabet var på plads, når barnet ankom.

Var giftermålet ikke en åben mulighed for en kvinde, måtte hun klare sig, som hun bedst kunne ved at tjene på gårde eller gå i dagleje. Eller måske tjene lidt ved

Frants Henningsens berømte maleri fra 1888 af en enlig mor har den trods alt håbefulde titel: *Forladt. Dog ej af Venner i Nøden* (ARoS).

Tema: Kvinder i slægtshistorien

håndarbejde. Det eventuelle barn kunne sættes i pleje eller efterlades hos sine bedsteforældre.

Oprindeligt blev uægteskabeligt samkvem betragtet som en synd, jf. det offentlige skrifte, som er omtalt i afsnittet om kvinder i kirkebøgerne. Men mod slutningen af 1800-tallet drejede synsvinklen, så der nu mere kom fokus på de sociale problemer.

Der var tydelige geografiske forskelle på, hvor mange enlige mødre og uægteskabelige børn de enkelte landsdele kunne fremvise. Agnete Birger Madsen har i sin bog *Karen Sophies barselsfærd sammenlignet levevilkårene i 1800-tallet i et sogn i Vendsyssel og et i Ribe Amt*. Hun viser, at den noget fattigere nordjyske egn med mange godser, hvor unge fandt arbejde og samvær med andre unge, producerede langt flere enlige mødre end det gårdmandsprægede vestjyske sogn. Risikoen for at komme galt af sted var markant større i egne, hvor pigerne var ude for sig selv på en stor arbejdsplads, end hvor de arbejdede under en gårdmands opsyn, om han så var deres far eller deres husbond.

Bogen kommer omkring mange aspekter af tilværelsen for enlige mødre, og derudover kan den med sine henvisninger til mange relevante kilder tjene som en fin inspiration i forskerarbejdet, hvis du har uægte børn i din slægt.

Litteratur

Kvindfolk. En danmarkshistorie fra 1600 til 1980, bd. 1-2. Gyldendal, 1984

Diverse kapitler i serien *Dagligliv i Danmark* i det nittende og tyvende århundrede, bd. 1-2, og *Dagligliv i Danmark* i det syttende og attende århundrede, bd. 1-2. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1964 og 1969.

Pia Fris Laneth: *Lillys Danmarkshistorie. Kvindeliv i fire generationer*. Gyldendal, 2009

Ole Højrup: *Landbokvinden*. Gad, 1963

Mette Guldberg: *Jydepotter fra Varde-egnen*. Landbohistorisk Selskab, 1999

Pia Fris Laneth: *1915 – da kvinder og tyende blev borgere*. Gyldendal, 2015

Kampen for kvinders valgret 1871-1916. Tema på: danmarkshistorien.dk/temaer. Med mange førstehåndskilder, taler, artikler, film og annoncer.

Bodil K. Hansen: *Familie- og arbejdsliv på landet ca. 1870-1900*. Landbohistorisk Selskab, 2006

Helle Juhl: *Husbestyrerinde søges. Ni kvindefortællinger fra det 20. århundrede*. Gyldendal, 2008

J.C. Jacobsen: *Danske domme i trolddomssager i øverste instans*. Gad, 1966

Agnete Birger Madsen: *Karen Sophies barselsfærd*. Kvindemuseet i Danmark, 2005

H.P. Hjerl Hansen, grundlægger af museet Hjerl Hede, rejste denne mindesten over "Kvindens stille Gærning".

Slægtsforskerdag i Flensborg

Af Lone Bergmann
Kærlundevej 50, st.th,
2730 Herlev
bergmann@dis-danmark.dk
og

Kirsten Sanders
Asselsvej 169, 7990 Ø. Assels
kirstensanders@gmail.com

Lørdag d. 12. november afholdtes for anden gang et slægtsforskerarrangement på Det Danske Centralbibliotek i Flensborg. DIS og SSF deltog med en fælles stand, hvor vi fortalte om slægtsforskning i Danmark og ligeledes om slægtsforskning i Nordtyskland. Standen var bemannet af Poul Wachmann og Kirsten Sanders assisteret af Inger Burchardt, Inger G. Rasmussen og Lone Bergmann.

Mange besøgende, som både var dansk- og tysktalende, slog vejen forbi med allehånde spørgsmål af såvel specifik som generel karakter. Der var stor travlhed på standen, så alle fem var godt optaget hele eftermiddagen. Midt i al travlheden lykkedes det også at få afsat nogle af de bøger og pjecer, som vi havde haft med hjemmefra.

Der var ca. 25 stande, der havde meget forskelligt at byde på: Slægts- og lokalforeninger fra begge sider af grænsen, slægtsforskere, der fremviste deres resultater i både trykte bøger og i tavler og Centralbiblioteket, der viste sit arbejdsområde frem. Rigsarkivet i Åbenrå var også til stede, og der var salg af forskellige smukt dekorerede anetavler, ligesom der var et større antal bøger var til salg.

SSF og DIS-Danmarks velbesøgte stand ved slægtsforskerdagen

Også de yngste besøgende på slægtsforskerdagen havde noget at beskæftige sig med.

Derudover afholdtes fire foredrag – to på tysk og to på dansk. En væg var stillet til rådighed for efterlysninger.

Evalueringen viste særdeles stor tilfredshed med arrangementet fra såvel udstillere som besøgende, der meget gerne ville komme igen.

Der var gratis adgang både til udstilling og foredrag. En helt igennem hyggelig og givtig dag og stor tak til initiativtageren Marco Petersen.

Et kommende arrangement kan stærkt anbefales for alle med slægt i Sønderjylland og Tyskland.

Spørgelysten og interessen var stor hele dagen.

Mediestream – Søens folk og aviserne som kilde

Af Gerda Ligaard
Høve Klitbo 17, 4550 Asnæs
ligaard.klitbo@gmail.com

Det seneste års tid er der kommet nogle meget spændende arkivalier ud på nettet, nemlig Mediestream med danske aviser, lagt ud af Statsbiblioteket. Et stort antal af mine aner kommer fra Skagen, så en stor del af min slægtsforskning har sit fundament i dette område. Selv om Skagen i 1413 blev købstad, og reglen var, at mænd fra byerne ikke var værnepligtige, har mændene derfra været i søværnet, da det var sølimit¹ område.

Min tip-2-oldefar, Chresten Larsen Bødker (1771-1850), har jeg fundet i gagebøgerne, som har meget ældre oplysninger end sørullerne. I 1796 var han først med fregatten Thetis 13. maj - 9. juli og derefter med linjeskibet Sjælland 14. - 18. oktober. Lønnen herfor var 13 rdl. 15 sk. Det mest spændende fra hans tid i søværnet er dog perioden 7. april 1797 - 12. oktober 1799, hvor han var med fregatten Triton i Middelhavet. Gagen for denne tur var 181 rdl. 91 sk. – et pænt beløb for en mand, som ellers levede af fiskeri.

Kapring af handelsskibe

Danmark brugte i slutningen af 1700-tallet flådeskibe i Middelhavet til at eskortere danske og svenske handelsskibe, da der var store problemer med kapinge af skibe og derefter løsladelsen af dem. Både England, Frankrig, Spanien og andre lande kaprede handelsskibe. Fra logbogen ses det, at Triton var ved Tanger, Malaga, Gibraltar, Genua, Livorno, Marseille, Mallorca, Napoli og Algier.

På dette togt i Middelhavet 1797-1799 var Triton ude for en episode den 2. december 1798. Orlogsskibet Nidelven ledsagede en konvoj af handelsskibe, men engelske skibe erobrede et handelsfartøj, nemlig briggen Cathrine. Denne situation blev Triton involveret i. Man skød fra Triton seks skud med skarpt. Fire engelske sømænd faldt overbord og blev taget op af briggen Kierlighed. Det danske handelsskib blev tilbageerobret. Der er en længere beskrivelse af sejlføring og vindretning i skibets logbog, men intet om skyderiet. Denne episode hænger sammen med, at England ville inspicere de danske skibe til og fra Middelhavet og dernede, men det havde danske skibe hjemmefra fået besked på ikke at finde sig i.

Affæren med Triton den 2. december 1798, hvor Chresten Larsen Bødker var med, er et af de første mange alvorlige skridt frem mod Slaget på Reden 1801. Det næste foregik i den Engelske Kanal, hvor englænderne kap-

rede den danske fregat Freya. Denne konfliktoptrapning førte direkte til Slaget på Reden 1801 og videre til terrorbombardementet af København 1807.

Søgning i aviser

I håb om at finde noget om denne episode, kaldet Triton-affæren, har jeg søgt i aviserne fra denne periode. Problemerne i Middelhavet er nævnt, men der er intet om selve Triton-affæren. Godt nok var der ikke ytringsfrihed på daværende tidspunkt, men det er dog bemærkelsesværdigt, at det ikke nåede de danske aviser, at en dansk fregat i 1798 havde affyret fire kanonskud mod et engelsk skib!

Der er i de samtidige danske aviser mange forlyden-der/efterretninger om, hvad der foregik i Middelhavet. Bl.a. skulle 40 danske skibe være kapret af franske og spanske kapere, men det både bringes og afvises i samme avis.² Et dansk skib, købt i Sct. Petersborg i 1794, blev i 1798 erklæret lovlig prise, fordi det stammede fra Rusland.³ Endelig har jeg et klip om størrelsen af Danmarks involvering i Middelhavet:

"Fregatten Triton, commanderet af Capitain Ellbrecht afsejlede fra Livorno den 7de Maji med en Convoy af 13 Skibe, hvoriblandt 6 danske og 7 svenske, hvoraf 8 fulgte lige ind til Malaga; de øvrige havde forladt Convoyen undervejs. De Skibes Antal, som fra 21de April 1797 indtil 3die Maji 1799 ere blevne convoierede af de kongelige Skibe i Middelhavet, beløber sig til i alt 584."⁴

Den danske flåde havde travlt i Middelhavet i denne periode, og der må være mange, som har aner, der var med handels- eller flådeskibe dernede.

Tipoldefar på Gefion

Min tipoldefar Knud Christensen Bødker (1819-1892), søn af ovenstående Chresten Larsen Bødker, var også ved søværnet, hvor han i 1848 var med fregatten Gefion i Middelhavet for i Livorno at afhente og hjembringe de sidste af Thorvaldsens værker til museet i København. Thorvaldsen døde den 24. marts 1844 i København, og det var værker fra hans atelier i Rom, som skulle hjembringes.

1 Reglen var, at der ikke var værnepligt for købstadsbeboere, men søværnet udskrev værnepligtige til marinen i kystnære områder.

2 Fyens Stifts Kongelig alene privilegerede Adresse-Avis 12. januar 1798.

3 Fyens Stifts Kongelig alene privilegerede Adressecomtoir Avis 21. marts 1798.

4 De til Forsendelse med Posten alene privilegerede Kiøbenhavnke Tiden-der 8. juli 1799 + Kongelig allernaadigst privilegerede Aarhus Stifts Adresse-Contoires Tidender 13. juli 1799

Gouache visende fregatten *Nayaden* med kommandør, kammerherre S. Bille og briggen *Sarpen*, ledet af kaptajn Holk, i en træfning med tripolitanske skibe ved staden Tripoli. Malet af C.C. Parnemann og tilhørende Museet for Søfart i Helsingør.

Gefions rejse startede ikke så heldigt, da skibet strandede ved Trelleborg. Nu er vi senere tidsmæssigt, og selvom der nok ikke helt var ytringsfrihed, så blev der brugt satire – spillende på navnet Gefion – i aviserne.⁵

*"Man mener, at Gefion har havt i Sinde, at indpløie et større Stykke Land til Sjælland; men ved denne Leilighed har hun ikke kunnet undgaae at vise sig anstødelig mod Sverig. - A.- Kongen vil vist blive meget vred over, at der nu igjen har været noget i Veien med Skibene. - B. - Jeg troer snarere, at Kongen er inderlig glad over, at Gefion har ladet sig nøie med at løbe paa Sverig, i Stedet for at den kunde have løbet paa - Thetis og ruineret den med. Det maa dog altid fornøie En, at af de to Skiber, der have været ude at seile i tre Dage, det ene kommer heelt og holdent hjem."*⁶

"Kjøbenhavn de 11te Mai. Der er atter hændet vor Marina et stort Uheld. For nogle faa Dagen siden afgik herfra de to Fregatter Thetis og den med en ny Construction forsynede Gefion, som for kort Tid siden løb af Stabelen. I dag er dette Skib igjen ankommet hertil i en skadelidt Forfatning. Uagtet vi ingen Storm eller Uvejir have havt, er Gefion løbet saa voldsomt paa Grund ved Falsterbo, at Straakjølen strax sprang af, og man maatte kaste Vandfadene overbord for igjen at komme flot. Paa Hjemtouren stod Vandet 4 Fod højt i Krudtkammeret, og Thetis maatte escortere Skibet hertil for i fornødent Fald at overtage Besætningen. De nærmere Omstændigheder ved Grundstød-

*ningen ere ikke bekendte. Hvorledes det end forholder sig dermed, saa er denne Begivenhed meget ubehagelig saavel for Staten selv som for Nationen. Gefions Chef, Commandeur Lütken, steeg imorges iland paa Toldboden og begav sig strax ud til Hs. Majst.Kongen paa Sorgenfri."*⁷

Det ses her som et alvorligt uheld (såvel for staten som for nationen!). Kommandøren må ud og forklare for den enevældige konge, hvad der er sket! Andre aviser mener, at skaden er ubetydelig.

Thorvaldsens værker

Gefion sejlede efter endt reparation i dokken i Nyholm til Færøerne med kronprinsen (den senere Frederik d. 7.) om bord. Derfra videre til Middelhavet.

*"Fra Fregatten Gefion er indløben Rapport, dateret Livorno den 4 Octbr. De Thorvaldsenske Kunstsager tilligemed 17 Marmorblokke var ankomne til Livorno den 1ste. Den 3die om Aftenen var det Hele taget ombord i Fregatten, hvor man var i Arbeide med at henstuve samme. Chefen ventede at blive seilfærdig den 5te."*⁸

"Kjøbenhavn den 16de November.

*Fregatten Gefion ført af Commandeurcapitain Garde er lykkelig ankommen hertil fra Livorno i Eftermiddag Kl. 1½."*⁹

Hele denne tur til Færøerne og Middelhavet kan følges

5 Gefion var den mytologiske kvinde/gudinde, som udpløjede Sjælland fra Sverige og efterlod søen Mälaren. (Wikipedia).

6 Forposten 12. maj 1844

7 Den til Forsendelse med Brevposterne kongelig allernaadigst (alene) privilegerede Aarhus Stifts – Tidende 13. maj 1844

8 Fyens Stifts kongelig ene privilegerede Adresse- og politiske Avis samt Avertissementsstidende 21. oktober 1844.

9 Den til Forsendelse med Brevposterne kongelig privilegerede Berlingske Politiske og Avertissementstidende 16. november 1844.

dels fra skibets logbog, dels fra aviserne. Logbogen, som findes på Rigsarkivet, var naturligvis lidt mere nøjagtig, men her midt i 1800-tallet fulgte aviserne dette orlogsfartøj ret nøje. Nu øgede indholdet i lasten, nemlig de Thorvaldsenske kunstværker, sandsynligvis også interessen for at følge færden.

"Thorvaldsens Museum. Alt hvad der endnu var tilbage i Rom af Thorvaldsens Eiendele, der alle tilfaldt Museet, som hans Universalarving, er, som bekendt, ankommet hertil med Fregatten Gefion, og er nu udlosset og bragt deels til Museet, deels til hans forrige Ateliers paa Charlottenborg, forsaavidt det nemlig var ufuldendte Marmorarbejder, der, ifølge hans Testament, skulle, paa Museets bekostning, fuldføres under Professor Bissens Bestyrelse. Denne sidste Transport, der var meget større end nogen af de forrige, indeholder, foruden hans egne Værker, af Staturer, Basreliefs og af Büster, Antiker, Malerier, Kobbere, Lithografier, Haandtegninger, Breve og Digte til ham mange Doubletter af de Sager, hvoraf Museet allerede er i Besiddelse, F.eks. Apostlerne. Ogsaa Ting, som hørte til den udødelige Kunstners tarvelige Bohave og Klædning, ere af den danske Kunstagent i Rom, Bravo, der har forestaaet det heles Samling, Indpakning og Afsendelse, omhyggeligen samlede og hidsendte."¹⁰

Efter at Gefion var kommet tilbage, blev der klaget over maden om bord og over behandlingen af besætningen undervejs. Især en dreng blev påstået mishandlet af flere af sine overordnede. Dette afvist af officererne og af skibslægen. Når jeg medtager dette, er det for at fortælle, at der i midten af 1800-tallet var blevet større åbenhed om problemer på skibene, og at det kom frem i aviserne.

Forlis ved Skagen

3. generation i samme linje som de to foregående, nemlig sønnesøn og søn, er min oldefar, Søren Christian Knudsen (Bødker) (1848-1917). Han blev omtalt i den lokale avis Vendsyssel Tidende i 1899.¹¹ Denne artikel taler for sig selv, dog har jeg enkelte kommentarer efter den.

"Katastrofen ved Skagen i Gaar.

Vejret var helt stille og Søen rolig paa Revlen i Gaar Morges, da alle Fiskere ved Syvtiden opholdt sig paa Nordstranden for at tage paa Havet.

Vinden drejede imidlertid pludselig om til Nord, dog uden at det blæste op. En Del Joller var allerede den Gang tagne paa Havet. Samtidig med at Vinden slog om **begyndte Søen at rejse sig paa Revlerne.**

De Fiskere, som ikke var taget ud, blev nu i Land. Af de Joller, som var ude, lykkedes det de fire, som først søgte ind, at komme **i Land paa Nordsiden.**

Hvorimod ni andre Joller, der ikke kunde blive færdige saa hurtigt, søgte øst om Revet og Stagtønden i den Hensigt at ville gjøre Landgang paa Sydsiden.

Medens de roede den lange Vej ud efter Fyrskibet, sprang Vinden pludselig om til Øst og **blæste hurtig op til en Storm**, der gjorde, at Søen, saavel derude som inde paa Revlerne, blev overvældende høj. De fem første Joller, som passerede øst om Revet, kom lykkelig fra den farlige Lænsning fra Stagtønden og op til Sydøstvageren, hvorimod den sjette, bemanded ved Peder Christensen, Johan M. Bødker, Christen Larsen og Henrik Henriksen, **kæntrede i rum Sø** ca. 300 Favne sydøst for Stagtønden. Søen gik saa højt, at Agterenden af Jollen under Lænsningen løftedes saa meget, at **Jollen gik hovedkulds over dem,**

Men ved et rent Under kom de alle klar af den og reddedes af en anden bag ved dem værende Jolle, hvori befandt sig Fiskerne Niels Carstensen Jacobsen, Jens Ole Henriksen, Georg Thellefsen og Jens Christian Richardsen.

Den kæntrede Jolle og Redskaberne er selvfølgelig gaaet tabt.

Man savner endnu en Jolle, der befandt sig bagefter den her omtalte. Det ligger nær at antage, **at der er tilstedt dem en Ulykke**, skjøndt ingen har set det. Jollen, der reddede Besætningen fra det kæntrede Fartøj, saa den savnede Jolle et Stykke oppe paa Nordsiden. **Senere har ingen set noget til den.**

Den eneste Mulighed for Redning, man kan tænke sig, er at den har kunnet ro ud til Fyrskibet "Skagens Rev", men dette er lidet Sandsynligt.

Den savnede Jolles Mandskab bestaar af Fiskerne Søren Christian Knudsen (Bødker), 50 Aar gl., og dennes søn Jacob Jensen Knudsen, 20 Aar gl., Henrik Ferdinand Henriksen (Fedder), 32 Aar gl., og Jens Martin Andersen, 19 Aar gl. Søren Chr. Knudsen er gift og har 8 børn foruden Sønnen, som savnes; af Børnene ere de 6 ukonfirmerede. Henrik F. Henriksen er ligeledes gift og har 2 smaa Børn.

Redningsbaaden var ude at søge efter de savnede Fiskere, men opdagede intet.

De savnede Fiskere i god Behold paa Fyrskibet "Skagens Rev".

I Eftermiddag har vi modtaget følgende **Telegram fra Skagen. De savnede Fiskere befinde sig alle i god Behold om Bord paa Fyrskibet.**

Den kæntrede Jolle, som tilhører Peder Christensen m. Fl., **er inddreven** paa Sydsiden, ca, ½ Mil vest for Skagen.

Fyrskibet signalerer.

Fra Frederikshavn telefoneres: Dampskibet "Nyland" meddeler, at det har passeret Fyrskibet "Skagens Rev". Fra Fyrskibet signaleredes det, at de savnede Skagensfiskere var i Behold. Paa Grund af Snetykning kunde man ikke signalere den glædelige Nyhed til Skagen."

Ved at bruge de fremhævede overskrifter i artiklen bliver begivenheden gjort dramatisk og samtidig læservenlig. Jeg har her fremhævet teksten på samme måde, som avisen gjorde det. Februar måned er en farlig måned,

¹⁰ Den til Forsendelse med Brevposterne kongelig privilegerede Berlingske Politiske og Avertissementstidende 25. november 1844 + Ribe Stifts-Avis og Avertissements Tidende 29. november 1844

¹¹ 2. februar 1899 Vendsyssel Tidende.

Fyrskibet Skagens Rev. Fotoet er fra Lokalsamlingen på Tinghuset i Skagen.

hvor vandet er iskoldt, og man ikke kan overleve længe, hvis man falder i. Før nutidens sociale hjælpeforanstaltninger var det et stort problem at miste forsørgeren. De ukonfirmerede børn var i denne familie mellem 3 og 11 år. Endelig skete denne begivenhed, før der 1907 var

kommet havn i Skagen, så det var joller, de brugte til fiskeri, og skibe kunne ikke gå ind til Skagen – kun ligge på Skagen Red. I tåget eller diset vejr kunne man 1899 ikke signalere til land, alt dette medvirker til dramaet og omvejen via Frederikshavn.

Erfaringer med at lave slægtsbøger

Af Frode Engbæk
M. C. Holsts Vej 3
8270 Højbjerg
Tlf.: 22 73 40 12
frode@engbaek.com

Peter Kelstrup skrev om sine erfaringer med at lave slægtsbøger i Slægt og Data, nummer 3, side 32-34. Han benyttede trykkeriet Scandinavian Book i Aarhus. Jeg har selv benyttet dette trykkeri til at trykke 2 bøger, og jeg har ikke haft problemer med dette trykkeri.

Firmaet Scandinavian Book har en hjemmeside (www.scandinavianbook.dk) med vejledning i trykning af bøger og en prisberegner. Så kan man beregne prisen for ens kreativitet fra skrivebordet.

Når jeg skanner billeder, indstiller jeg skanneren til output typen 'Farve', uanset om originalen er i sort/hvid

eller farve. På den måde bliver alle billeder til farvebilleder, digitalt set.

Jeg vælger filtypen JPEG (.jpg) af traditionelle grunde, men jeg har fået at vide, at filtypen TIFF (.tif) skulle give bedre billeder. Jeg kan dog ikke se nogen forskel.

Når et trykkeri fremstiller en bog, skal det aflevere to eksemplarer til Nationalbiblioteket, Statsbiblioteket i Aarhus og Det kongelige Bibliotek i København. Der vil bogen blive opbevaret ud i al fremtid, og bogen vil ikke blive meget slidt, selvom er bogen tilgængelig for alle interesserede.

Mere om gamle arkivalier fra Møn

Af Inge Nissen og Else Skovbo Jensen
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
www.slaegtsgaardsforeningen.dk

I "Slægt & Data" nr. 3, 2016 læste vi Kim Melchior's artikel om folketællingen fra Møn 1645.

Vi arbejder begge som frivillige ved Slægtsgårdsarkivet, der har til huse på Gl. Estrup ved Auning. Arkivet rummer ud over oplysninger om rigtig mange slægtsgårde også andre former for arkivalier, f. eks. alt det materiale, som A. Martin Hemmingsen samlede og for en dels vedkommende renskrev i hånden. Hemmingsen blev født i Pollerup, Keldby Sogn på Møn i 1904 og døde i 1960.

Da Hemmingsen i en periode var tilknyttet Slægtsgårdsarkivet, mens det stadig lå i København, er alle hans papirer endt her.

De mandtal fra 1645, som Kim Melchior skriver om, har vi på Slægtsgårdsarkivet i en håndskreven afskrift, men vi er i gang med at skrive det hele ind på computeren, idet vi i august læste en efterlysning på Slægt & Datas Forum, hvor et medlem efterlyste disse mandtal. Det vil altså snart være muligt at få tilsendt disse tællinger pr. mail ved henvendelse til arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk.

Ved en nærmere gennemgang af Hemmingsens papirer har det vist sig, at arkivet har overordentlig meget fra 1600-tallet. En del af det var overført på disketter, som vi har overført til usb-nøgle, så vi også kan tilbyde slægtsforskere dette materiale tilsendt pr. mail.

Møn blev usædvanlig hårdt ramt i Svenskekrigene 1658-60. Svenskerne gik i land fra Bogø og slog mønboerne i kampen på Lille Damme Mader 29. maj 1659 (Kilde: TRAP, 5. udgave)

A.M. Hemmingsen skriver :

Natten til den 29. maj 1659 stod det blodige slag på Damme Mader mellem de svenske tropper og de mønske forsvarere. Efter en kort, men hårdnakket kamp, blev mønboerne overvundne, og ca. 70 af dem måtte lade livet.

Denne begivenhed blev indledningen til en af de største katastrofer i øens historie. Mønboernes sejge forsvar af deres ø havde længe harmet svenskerne, og da de nu endelig havde erobret øen, skulle der tages hævn. De svenske soldaters plyndringer blev så grundigt gennemført, at da de efter godt et års besættelse atter drog bort, fandtes der så at sige hverken korn eller kvæg på øen. Hestekraft var det også meget småt med, og bygningerne var i en miserabel tilstand. Enten var de helt nedbrudte eller også mere eller mindre molesteret. Døden gjorde en rig høst

blandt befolkningen, hvis modstandskraft var stærkt nedsat af underernæring.

Under disse forhold var det ikke let at få sat drift i bønderbrugene igen. Kronen var ikke i stand til at yde virksom hjælp. Den var selv hårdt spændt for i økonomisk henseende, og hvor skulle den vel også tage det fornødne korn og kvæg fra. Svenskerne havde huseret slemt over hele landet og ikke levnet store forråd af nogen slags.

Der blev i de nærmest følgende år nedsat en række kommissioner, der skulle undersøge og indberette om tilstanden på øen. Materialet fra disse indberetninger er bevaret og giver et godt billede af forholdene.

Slægtsgårdsarkivet har disse indberetninger, der rummer mange navne på bønderne, fortæller om gårdenes tilstand, om antal heste og andre husdyr, om hvorvidt jorden er tilsået og med hvad.

Et eksempel fra Elmelunde sogn, fundet i Kommissionens indberetning af 13. december 1660:

Raabyllille:

Laurs Hansens gård: afbrudt.

Laurs Kamps gård: afbrudt.

Oluf Hansens gård: afbrudt, uden 4 spand hus.

Hans Tuesens gård: afbrudt, uden alhuset.

Hans Biers gård: afbrudt.

Oluf Nielsens gård: afbrudt uden alhuset.

Jens Perrens gård: afbrudt, uden alhuset.

Hans Skaanings gård: afbrudt, uden alhuset, som duer intet.

Peder Hansens gård: afbrudt.

Niels Pedersens gård: afbrudt, uden 4 spand hus.

Niels Bondes gård: afbrudt, uden alhuset.

Jens Jacobsens gård: mangler tag og ler.

Rasmus Jørgensens gård: afbrudt, uden alhuset og 4 spand hus i gården.

Niels Andersens gård: afbrudt.

Niels Bruns gård: mangler tag og ler.

Intet sået til den ganske by.

Ydermere har Slægtsgårdsarkivet skattemandtal for årene: 1596, 1610, 1617/18, 1629/30, 1635, 1663/64 og 1678. Samt det allerede nævnte fra 1645.

Fra skattemandtallet 1596:

Koestedt: (Koster)**Landboe:** (9)

Oluff Klant	1 d.
Erick Hansen	1 d.
Morthen Mickelsen	1 d.
Jep Simonsen	1 d.
Peder Andersen	1 d.
Jens Hapenor	1 d.
Peder Tostensen	1 d.
Niels Hansen	1 d.
Rasmus Bonde	1 d.

Indister, Hussmend och**Gaade Hussmend:**

Rasmus Olsen	½ d.
Niels Olsen	½ d.
Madtz Hansen	½ d.

Drengi, thiene for half Løen:

Oluff Sellandsfar	1 ort
Peder Biørnsen	1 ort

Endelig skal nævnes, at vi også har Modelbogen fra 1686 samt 1843- matriklen.

Til sidst vil vi omtale, at arkivet har en cd-rom med indtastede oplysninger fra mange kartotekskort, der henviser til overformynderiprotokol fra alle landsbyer på Møn gennem det meste af 1700-tallet. Navne på afdøde og de umyndige børn fremgår. Et eksempel fra Keldby:

Bertel Andersen.

Anno 1741 den 27. juli er holdt skifte efter inderste Bertel Andersen i Keldbymagle. Hans børn er:

Niels Bertelsen	8½ år	2 – 2 – 13½
Maren Bertelsdt.	5 "	1 – 1 – 6 2/3

Formynder: Boemand Jens Skov i Keldbymagle.

Deres arv er i boet hos moderen, Dorthe Bertelsdatter bestående.

Ancestral Quest for Mac

Det kan være inspirerende at have flere forskellige slægtsforskningsprogrammer. Det er altid spændende at se, hvad de forskellige programmer kan, og hver for sig har de deres forcer. Som fx Ancestral Quest, der gør det nemt at udskrive forskellige former for slægtsbøger, og som kan lave flotte anetavler.

AQ, der er nået til version 14, kan nu også fås til Mac. Programmet er amerikansk, men en dansk sprogfil klarer oversættelsen til dansk. Erfaringsmæssigt har Mac-brugere haft problemer med at installere sprogfilen. Anna Margrethe Krogh-Thomsen, der er superbruger på programmet, har dog et godt råd: Anbring sprogfilen på skrivebordet, når den er hentet; så finder programmet nemt frem til den.

Man kan downloade en gratis, engelsksproget demoversion fra adressen www.ancquest.com/index.htm, men denne kan ikke alt. Vil man videre til den fuldstændige version, betaler man 400 kr. for en registreringsnøgle og den danske sprogfil. Dansk forhandler er N.O. Andersen, Guldbergsvej 31, 5000 Odense C. Tlf. 66 12 17 00, e-mail: noa@noa.dk.

Der findes folk, der både kører med pc og Mac. De be-

høver ikke at anskaffe sig det fulde program til hvert system. Køb den fuldstændige version til den maskine, som er den primære, den, du fx printer fra. Til den sekundære kan du snildt nøjes med demoversionen, for det er nemt at overføre data fra det ene system til det andet, og også fra demoversionen kan du lave en sikkerhedskopi. Mac- og pc-udgaven af programmet 'taler' uden problemer sammen.

Kathrine Tobiasen

Slægtsforskning i udlandet

Bodil Grove Christensen
Hvedevej 1, 7490 Aulum
Tlf. 9747 2887
grove@dis-danmark.dk

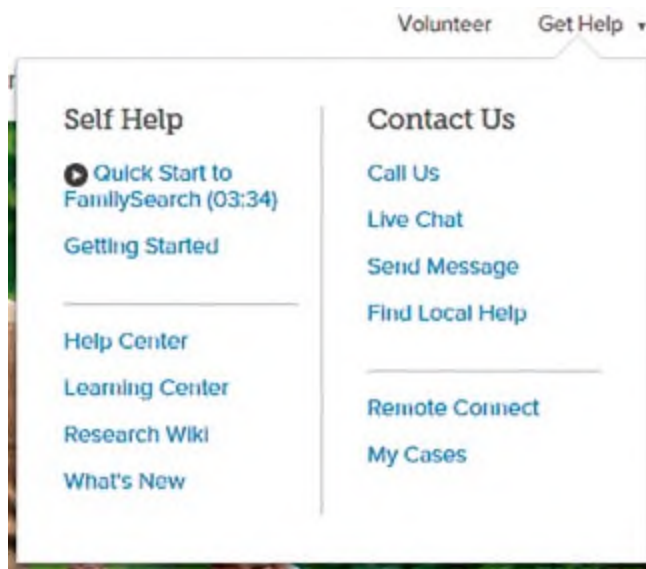
Slægtsforskning er en spændende og tidsrøvende hobby, det ved alle, som er begyndt. Men det kan også blive lige lidt for udfordrende, når forfædrene kommer fra et andet land, eller hvis ens slægtninge udvandrer. Hvad gør man så?

I Norge kan vi frit bruge Digitalarkivet: arkiverket.no/Digitalarkivet

I Sverige skal vi betale for ArkivDigital, medmindre vi bruger de slægtshistoriske centre eller er heldige at have et bibliotek eller arkiv med biblioteksadgang til ArkivDigital.

Hjælp til slægtsforskning i andre lande

Anderledes stiller det sig, når der er tale om andre lande. Hvad stiller man så op? En mulighed er at slå op i WIKI på www.familysearch.org – se øverst til højre på siden (man behøver ikke at logge ind), klik på *Get Help*, og dernæst på *Research Wiki*.

Belgien

Lad os f.eks. kigge på Belgien. Skriv navnet på landet i søgefeltet, eller klik på kortet, hvis du ved, hvor det ligger – navnet skal skrives på engelsk, da siden er engelsk-sproget som udgangspunkt, andre sprog kan dog vælges:

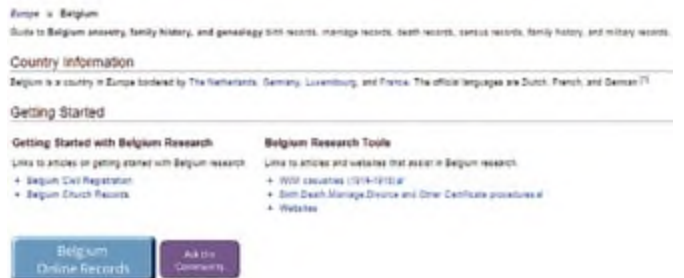
Family History Research Wiki

Get genealogical research advice, or learn where to find record collections in our 84,385 articles

Der kommer nu en masse informationer frem om landet Belgien:

Belgium Genealogy

Klik på den store knap nederst, og de belgiske optegnelser er lige ved hånden. Klik på den lille knap ved siden af, og en regional gruppe på Facebook kan vælges.

Kort over Belgien

Det kan være en stor hjælp at have et kort over landet til rådighed:

I Belgien tales nederlandsk (flamsk), fransk (vallonsk) og tysk, og på siden for Belgien er de belgiske provinser delt op efter sprog.

Online videokurser på Familysearch

Nederst på siden henvises til Learning Center, hvor man kan se videoer om forskellige emner til mange lande: familysearch.org/learningcenter/home.html

Sproget på disse onlinekurser er amerikansk, det skal man lige være forberedt på.

Belgium Map

Samling af links til Belgien

Ude til højre på siden er der en samling af emner ang. Belgien. Man skal lige være opmærksom på, at emner skrevet med rødt endnu ikke er til rådighed.

Lokal hjælp til slægtsforskning

WIKI-siderne for en del lande har også links til personer eller organisationer, som tilbyder slægtsforskningshjælp mod betaling, dette gælder dog ikke Belgien.

Endelig er der nederst på siden linket til Family History Centers, hvor man kan lokalisere det nærmeste slægts-historiske center i landet. Man kan forsøge sig med at maile eller skrive til centret og spørge efter lokale slægtsforskere's hjælp.

Belgium Wiki Topics

Beginning Research

- [Research Strategies](#)
- [Record Finder](#)

Record Types

• Cemeteries	• Military Records
• Census	• Naturalization and Citizenship
• Church History	• Notarial Records
• Church Records	• Occupations
• Civil Registration	• Online Genealogy Records
• Directories	• Online Indexes
• Emigration and Immigration	• Poorhouses, Poor Law, etc.
• Genealogies	• Probate Records
• Golden Book of the Firecard (Guldenboek der Vuurkaart)	• Religious Records
• Land and Property	• School Records
	• Taxation

Belgium Background

• History	• Maps
• Languages	• For Further Reading

Ethnicity

- [Jewish Records](#)

Local Research Resources

- [Archives and Libraries](#)
- [Societies](#)
- [Family History Centers](#)

Konkurrence i januar

Lørdag den 10. januar lægger vi tre spørgsmål op i en gruppe i Forum i den afdeling, som kun kan ses af medlemmer.

Svarene på de tre spørgsmål skal skrives i en samlet tråd senest lørdag den 17. januar. I tråden skal du skrive, hvor mange point du har samlet. Du får et point for hvert link, du henviser til.

Sidste år havde vi en konkurrence, som kørte fra fredag til søndag. Det betød, at en del ikke kunne deltage, fordi de havde andre planer; derfor løber konkurrencen denne gang over en uge. De mange opgaver med korte deadlines virkede irriterende på nogle af jer, derfor lægger vi de tre opgaver frem samtidig, så I selv kan disponere over jeres tid.

De to opgaver omhandler jeres egne aner, mens den sidste skal vise, at I også kan finde oplysninger om nogle, som ikke er jeres egen familie. Vi håber, at I vil benytte konkurrencen til at finde nye informationer om jeres aner, så I lærer dem endnu bedre at kende.

Der er to præmier: én til den, som laver flest point, og én til en tilfældig, fordi slægtsforskning handler om at hygge sig og ikke om at være hurtigst.

Med slægtsforskerkonkurrencen er det vores ønske at inspirere både begyndere og mere garvede slægtsforskere til at benytte forskellige typer kilder i jeres slægtsforskning, det, tror vi, er lykkedes med de tre opgaver. Vi håber, at 'se' jer til konkurrencen i januar.

Gitte Christensen

Slægtshistorisk Weekend 2016

Kathrine Tobiasen

Korsagervej 13
8900 Randers
Tlf. 41 28 65 30
tobiasen@dis-danmark.dk

Du er givetvis bidt af en gal slægtsforskerbacille – ellers ville du nok ikke sidde med bladet her i hænderne. Forestil dig nu, at du kan tilbringe en hel weekend, hvor du kan tillade dig udelukkende at have fokus på din dejlige interesse.

Maden behøver du ikke at tænke på at købe ind til og lave, den bliver serveret for dig. Du kan lære nyt og blive inspireret af foredrag, som måske kan åbne dine øjne for nye muligheder og veje inden for interessesfæren, og omkring dig færdes lutter lidelsesfæller. Du skal finde et sted at sætte dig ved frokostbordet, og du kan være sikker på, at det er aldeles ligegyldigt, hvor du slår dig ned, for du vil altid have noget at snakke med bordfællen om. Du er en del af et stort, summende fællesskab, hvor du både henter spændende viden til at komme videre med anejagten og omgås andre mennesker, som du nemt falder i hak med.

Netop sådan er det at deltage i Slægtshistorisk Weekend, som DIS-Danmark og Sammenslutningen af Slægts-historiske Foreninger (SSF) hvert år arrangerer på Nør-gårds Højskole i Bjerringbro. I år blev arrangementet afholdt den 2.-4. september, og med lodder og trisser var der skaffet plads til 100 deltagere. Højskolen råder over et vist antal værelser, og det sætter desværre grænser for deltagerantallet.

Årets tema var ejendoms historie, og her kom vi vidt omkring med foredrag, der på pædagogisk vis præsente-rede udviklingen fra tiden omkring den skelsættende ma-trikel 1688 frem til midt i 1900-tallet. Jens Aaberg lagde for med den nyeste del fra ikrafttrædelsen af den nugæl-dende matrikel 1844 til nutiden, hvor man ikke længere indskriver dokumenter i skøde- og panteprotokoller, men hvor det foregår digitalt. Der var meget fokus på de vig-tige realregistre, og vi fik demonstreret, hvordan man sø-ger i protokollerne og finder de ønskede skøder.

Ulrich Alster Klug tog sig af perioden 1780-1844, der var præget af de mange landboreformer og forskellige former for ejerskab og brugsret. Han havde den teori, at når industrialiseringen i Danmark foregik meget sent i forhold til andre lande, så skyldtes det, at bønderne og dermed godsejerne på grund af de særlige ejer- og brugsforhold ikke kunne udnytte landets råstoffer til-strækkelig effektivt.

Den tidligere historie 1680-1790 blev gennemgået af Ivan Skjødt Kondrup, der tog udgangspunkt i sit eget ar-

bejde med lokalhistorie, en metode han meget kunne an-befale, ikke mindst når man er så langt tilbage i tiden, at kilderne bliver mere besværlige at arbejde med. Han præsenterede arkivalier som bl.a. 1688-matriklen, skole-mandtaller, tingbøger, ekstraskatteregnskaber og jordebø-ger fra amtsstuerne.

Hvordan så ejendommene ud? Det fortalte Gudrun Gormsen indgående om søndag formiddag, og vi hørte her om, hvordan de gamle bindingsværksbygninger var konstrueret og hvilke materialer, der var brugt, afhængigt af hvor meget tømmer man kunne skaffe på den pågæl-dende egn. Endelig havde Ulrich Alster Klug en halv time til at fortælle om forholdene i byerne, hvor ejendommene først blev matrikuleret i slutningen af 1800-tallet.

Et fast indslag i weekenden har de sidste år været en række workshops, der blev holdt to gange over lørdag ef-termiddag, så kursisterne kunne nå at deltage i to. Årets workshops knyttede sig i større eller mindre grad til te-maet, og foredragsholderne stod for flere af dem og kunne her følge op på deres foredrag. Endvidere var der introduktioner til Danish Family Searchs Gadeprojekt, slægtsforskning i Sønderjylland og Tyskland og til kort på nettet.

Et andet fast indslag er uddelingen af årets slægtsfor-skerpris, der finder sted efter festmiddagen lørdag aften. Æren tilfaldt i år ildsjælen Inger Buchard for hendes store og utrættelige arbejde med sønderjyske og tyske kilder, godshollændere, tyske flygtninge i Danmark efter 2. Verdenskrig, DIS-Wiki og meget mere. En indsats, der har betydet, at mange kilder nu er tilgængelige for dem, som søger informationer her.

Underholdningen efter festmiddagen plejer at være musikalsk med et stænk af noget historisk. I år blev der vendt op og ned på underholdningen. Kursisterne kom selv på arbejde, idet de bordvis fik forelagt en quiz med en lang stribe spørgsmål, hundesvære og lette imellem hinanden. Det skabt en livlig aktivitet omkring bordene, og det betød mindre, at det vindende hold kunne sejre med 'kun' 25 rigtige svar ud af 40. Stemningen var god og intens, hvilket er hovedsagen.

Det er ikke uden grund, at der bliver taget afsked med mange krammere og på-gensyn-til-næste-år, når man skil-les søndag eftermiddag. Fuldt af gode input og inspiration til at gå i gang med vinterens slægtsforskerprojekter kan man vende hjem og glæde sig til næste år.

Hvert år kan man på kurset gå på opdagelse i et væld af dejlige bøger, der alle kan købes til spotpriser.

Et par deltagere er klar til at modtage input fra et spændende foredrag.

Spørgecentralen er klar til at hjælpe med at løse alverdens vanskelige slægtsforsker-gåder.

Der lyttes intenst under en af de mange workshops.

Hvornår var det nu, det var, at 10-øren udgik?

Det dygtige mandskab, der vandt quizen med 25 rigtige ud af 40 spørgsmål.

I pauserne er der tid til hyggesnak - eller måske til at få læst dagens avis.

Quizen satte gang i hjernevindingerne lørdag aften.

Årets slægtsforskerpris gik til Inger Buchard, der her får prisen overrakt af SSF's formand, Kirsten Sanders.

Der var fyldt godt op i højskolens sal, når et nyt foredrag gik i gang.

Pensioner som kilder

Vi starter vores slægtsforskning med kirkebøgerne og folketællingerne, men derefter bevæger de fleste sig hurtigt videre til skifter, skøder og lægdsruller. Der skal kød på historierne, og vi kender de vigtigste steder, hvor vi skal gå hen for at skaffe det. Men der er masser af andre gode og givtige kilder; arkivernes hylder bugner med dem, og med fantasiens hjælp – og måske lidt held – kan man finde stof de mest forbavsende steder. Der er hårdt brug for guider, der kan hjælpe os med at finde

frem til og bruge de mange kilder.

Et sådant hjælpemiddel har netop set dagens lys. Sidst i august sendte Jørgen Green et nyt værk på gaden, og denne gang er det emner som pensioner, invalideforsørgelse og støtte til efterladte, han har set nærmere på. Og hans meget omfattende værk viser, at der her virkelig er noget at komme efter.

Historisk rids

Bogen indledes med en kort gennemgang af forsørgelsesvæsenets historie fra middelalderen, hvor private og byfællesskaber tog hånd om hinanden, over de første offentlige tiltag i 1500-tallet (Chr. IV's omsorg over for sårede soldater) og de mange efterfølgende ordninger indenfor forskellige erhvervsgrupper (typisk ansatte ved staten) og op til vore dage. En stor spiller på banen var i en periode fra sidst i 1700-tallet postpensionskassen, hvor overskuddet fra postvæsenet blev brugt til at finansiere pensionen for de ansatte ved centraladministrationen.

Detaljeret gennemgang

Herefter følger en nyttig vejledning i at søge pensionsarkivalier ved hjælp af Daisy, inden vi når til de mange forskellige erhvervsgrupper, der alle får et kapitel. Her kan nævnes erhverv som officerer, præster, lærere, degne, ansatte ved told-, post- og telegrafvæsenene, Statsbanerne, politiet, skovvæsenet m.v. Erhvervets historie og organisation beskrives, og vi hører om uddannelse, ansættelses- og lønforhold; overalt er de datidige beløb fulgt af en omregning til nutidskroner. Hvert kapitel afsluttes med typisk 2-3 eksempler, der går pædagogisk i dybden: Sådan bærer du dig ad med at søge, illustreret med billeder fra protokoller og seddelarkiver, og selvfølgelig er der anvisning på, hvilke arkivskabere og -serier vi skal vælge i Daisy. Ved de enkelte eksempler gøres der rede for, hvad kilderne fortæller om de pågældende personer, og det viser sig mange gange at være rent guf. Som fx historien om den jævne postkontrollør Edvard Blauenfeldt, der sammen med sin hustru tilsyneladende levede under beskedne forhold af en ydmyg løn, men ikke desto mindre efterlod sig en stor formue, som skulle gå til et nyoprettet legat og til et monstrøst gravmæle over parret. Med til historien hører, at skattevæsenet efter boopgørelsen fik travlt med et tage et nyt kig på Blauenfeldts selvangivelser!

Børn og enker

Meget tidligt havde man øjnene åbne for, at der skulle sørges for enkerne og eventuelle børn, og deres sager er også behandlet i bogen. I den forbindelse gør Green ofte brug af Fogsgaards uundværlige database over Den Almindelige Enkekasse, og det vises, at det undertiden kan være nyttigt at starte en undersøgelse med at søge på enken.

I tidens løb er der udarbejdet mange 'stater' og oversigtsværker over forskellige grupper. Dem bliver læserne ikke snydt for, og på relevante steder er anbragt en tekstboks med litteraturhenvisninger, forsynet med oplysninger om, hvor værkerne kan findes, om det så er på biblioteker eller arkiver.

Find godbidderne

Bogen giver et fantastisk og meget detaljeret overblik over de mange arkivalier, der findes inden for dette område, og med sine omhyggelige anvisninger på, hvordan man finder frem til godbidderne, som mange næppe har anet overhovedet eksisterede, vil den være til inspiration for alle forskere med familiemedlemmer, der har arbejdet inden for de omhandlede områder. Og dog, målgruppen er endnu bredere, for til sidst er der kapitler om borgere i almindelighed, livsforsikrede, alders- og invaliderentemodtagere, arbejdsulykkeramte og sågar om ligkasse- og begravelsesforretninger. Vi kommer virkelig vidt omkring i landskabet. Og selv om du ikke skulle have aner, der har gjort brug af pensioner og forsikringer, vil du helt sikkert kunne hente redskaber i bogen til bedre at forstå og bruge Daisy og til at navigere i arkivsystemerne.

Pensioner, invalideforsørgelse og støtte til de efterladte er fint illustreret med gamle billeder, klip fra arkivalier og grafiske oversigter, og den afsluttes med ordforklaringer, litteraturlister, registre og meget omfattende arkivoversigter. Omslaget er forsynet med klapper med flere instruktive oversigter over forkortelser, arkivskabere m.v.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

Jørgen Green: Pensioner, invalideforsørgelse og støtte til de efterladte. En vejledning til slægtsforskere og historisk interesserede. 320 sider, illustreret, hæftet. Forlaget Grifo, 2016. Pris: 248 kr.

Kan købes i boghandlen, hos SSF (forlag@ssf.dk) (235 kr.) eller bestilles direkte på www.grifo.dk.

Fredericia 1849 i øjenhøjde

6. juli er en roman om en dansk soldats oplevelser i Fredericia før, under og efter slaget om Fredericia den 6. juli 1849. Forfatteren er Ib Søby.

De dramatiske handlinger i Fredericia fortælleres i bogen af den fiktive hovedperson Niels Peter Nielsen, som er løjtnant i Ingeniørtropperne.

I handlingen følger vi livet i Fredericia på godt og mest ondt. Bogen kommer også ind på det

multikulturelle samfund, der var i Fredericia, og får det med som en del af handlingen. Beskrivelsen er så levende, at du, hvis du har en ane, der har været med i 1849, får en stor fornemmelse af, hvad din ane har gennemgået.

Handlingen kommer også ind på den største danske militære genistreg, da general Olaf Rye og hans tropper langsomt trak sig tilbage i Jylland, skarpt forfulgt af de preussiske tropper. Da de danske tropper nåede Helgenæs, blev de hentet af sejlskibe og så hurtigt, som sejlskibe kunne sejle, blev hæren bragt tilbage til Fredericia. Nu kunne de sammen med den stående styrke i Fredericia lave et udfald mod de soldater, der belejrede Fredericia. Her vandt de en stor sejr, da preussernes hovedstyrke lå langt oppe i Jylland. Det var et vendepunkt i krigen, selvom krigen fortsatte i endnu 2 år.

Den militære handling i bogen er så nøjagtig beskrevet, at jeg kunne genkende handlingerne i en historisk bog om den første slesvigske krig, uden at finde en eneste forskel i hvad der skete.

Selve baggrunden for bogen er også interessant. Forfatteren fik i 2011 et anbefalet brev fra et advokatfirma i Baltimore, USA med en anmodning om at henvende sig til dem. Yes, tænkte han – jubii – den store arv fra den ukendte onkel er hjemme. Men det viste sig, at advokatfirmaet havde fundet en pakke på deres lager, og den havde ligget der siden 1880. Pakken indeholdt en dagbog skrevet af en dansker, der også hed Niels Peter Nielsen, og han var bror til forfatterens tipoldefar. Dagbogen omhandlede hans oplevelser i Fredericia i 1849, og hermed havde Ib Søby grundlaget for bogen hjemme.

En stor ros til forfatteren Ib Søby for at have skrevet en bog, der er så fængslende skrevet uden at være en "tung" faglig bog, samtidig med at den er faglig korrekt. Ib Søby må have lavet et kæmpe researcharbejde. Det skriver han også i indledningen af bogen: "I mange måneder var jeg til min kones fortvivelse nærmest besat af Fredericia, det Slesvigske-Holstenske oprør, Generalerne Rye, Bülow, Schleppegrell og andre.

For os slægtsforskere er der flere muligheder i denne bog, som f. eks.:

1. Du kan få en stor oplevelse ved at læse bogen og forstå, hvad din ane har oplevet
2. Du kan følge op på en rigtig god artikel i Slægt og Data nr. 1, 2016, "Den historiske fortælling", hvor Per Andersen lægger op til at skrive en fiktiv historisk fortælling med din egen ane som hovedperson.
3. Bagerst i bogen er der liste over 458 faldne i henhold til Tøjhusmuseets bog om Treårskrigen. Listen er med navn, afdeling, hjemsted og lokalisering i krigergraven.

Nu er der sikkert mange, som tror, at mit navn, Olav Rye, har noget at gøre med general Olaf Rye, og at det er derfor jeg skriver om bogen. Ifølge min familiehistorie var min oldefar tæt på general Rye i treårskrigen, men som det ofte er tilfældet med familiehistorier, er sandheden en anden. Når jeg læser min oldefars ansøgning om pension for deltagelse i Treårskrigen, kan jeg se, at min oldefar, Jens Christian Hintze, var soldat nr. 168, menig i 1. kompagni, i 1. Forstærkningsbataljon, og den havde slet ikke noget med General Rye at gøre. 1. Forstærkningsbataljon var med i kampene under general Schleppegrell. Men det var nok til, han døbte sin ældste søn Olaf Rye for at hædre generalen, og så kom vi andre på striben. Da der

allerede var én Olaf i familien, blev jeg til Olav, også fordi jeg er født i Norge.

Anmeldt af Olav Rye Hintze

Ib Søby: 6. juli. Muusmann Forlag, 2013. 515 sider. Bogen kan købes hos Saxo for 99.- kr. eller hos din boghandler.

Billeder fra en tid med forandringer

Udviklingen farer afsted, og der sker så meget, at vi har svært ved at følge med. Det er vel en opfattelse, som vi næsten føler, at vi har patent på i vore dage, men for 125 år var der også gang i bevægelser, som skulle vende op og ned på alt det velkendte. Også dengang gik det stærkt for de involverede.

Perioden 1866-1891 er emnet for en ny historisk roman, *Det vi vil*, skrevet af Ove Madsen. Og hvorfor skal vi så an-

melde romaner her i Slægt & Data? Det gør vi, dels fordi det falder godt i tråd med artiklen af Per Andersen om den historiske fortælling, som vi bragte i nr. 1 2016, og dels fordi læsning af en sådan bog kan gøre os meget klogere på en periode eller en begivenhed i historien.

Omdrejningspunktet i *Det vi vil* er præstefruen i Varde, Line Luplau (1823-91). Hun var en sand ildsjæl, der trods vedvarende helbredsproblemer var dybt involveret i kampen for kvinders ligeret og stemmeret; hun blev tidligt medlem af Dansk Kvindesamfund, og da hun ikke mente, at denne forening gjorde nok for sagen, stiftede hun i 1889 Kvindevalgretsforeningen. Et par år tidligere havde hun gjort sig bemærket, da det ved en underskriftindsamling lykkedes hende at samle hele 1700 underskrifter fra Varde og opland. Det fik politikerne til at spærre øjnene op, at der kunne mønstres så mange engagerede kvinder i et lille hul i det mørke Jylland.

Broget persongalleri

I bogen skildres hendes arbejde for sagen, fra hun sammen med sin mand ankom til Varde, efter at de var fordrevet fra det Sønderjylland, der i 1864 blev tysk, til hendes død i 1891. Men ved siden af hende præsenteres vi for et stort og broget persongalleri, der bringer os rundt i alle tidens samfundslag, fra godsejerfrøkenen over de pæne Varde-borgere til bønderne ude i oplandet og arbejderne i byen, ja, helt til tidens tabere, beboerne på fattiggården. Vi møder både herskab og tjenestefolk. Ved hjælp af dette mylder af mennesker lykkes det forfatteren at flette historier om mange af de bevægelser, der rumstredede i tiden, ind i sin roman.

Vi følger den oplyste bonde, Christen Mathiesen, der havde blik for udvikling af landbruget, skrev oplysende artikler i den

lokale avis og tog initiativ til oprettelsen af et andelsmejeri i sit sogn. Også for folkehøjskoler og andelsslagterier viste han interesse. Vi hører om pastor Luplaus overvejelser vedrørende de forskellige religiøse strømninger, grundtvigianske, indre missionske, metodistiske m.v., og vi oplever, hvordan afholdsbevægelserne forsøgte at sætte ind mod drikkeriet, som især var en svøbe for mindrebemidlede familier, men endte med at gå mere op i intern strid om retningen for afholdssagen. Via en lærer, som oplevede et psykisk sammenbrud, kommer vi med på sindssygehospitalet, mens hans kone, der tidligere affandt sig totalt med mandens særheder, opdagede, at hun havde en styrke i sig selv og lod sig skille. Opvakte unge kvinder fra lillebyen rejste til hovedstaden og uddannede sig og tog kampen op mod bl.a. prostitution. Præsteparrets datter, der havde kunstneriske evner, skabte sig en levevej som maler og underviste unge piger i tegning og maleri. Og så valgte hun i øvrigt at bo sammen med en anden kvinde, og det lykkedes dem endda at adoptere et barn. Vi læser om problemerne med at skaffe alle børn en ordentlig skolegang, når de velbørgede sendte deres børn i privatskolen, mens de fattige måtte nøjes med den frie (gratis) skole.

Folkestyre og skattenægttere

Rent politisk var det en periode, hvor det nye folkestyre skulle udvikles, og vi hører om Estrups provisorieregime, hvor han tilsidesatte Folketingets lovforslag og alene støttede sig til Landstinget, og vi er med, når bønderne protesterede ved at nægte at betale skat, hvorfor sognefogederne måtte rundt og kræve ind eller udpante hos de modvillige skatteydere.

Historien er velfortalt, men skal ikke primært læses for sine skønlitterære kvaliteter; hovedsagen er at give et detaljeret billede af denne brogede tid og alle de bevægelser, der har været med til at skabe det danske samfund, vi kender i dag. Man kan naturligvis læse om alt dette i fagbøger, men med Ove Madsens beskrivelser får vi en klarere fornemmelse af, hvordan hverdagslivet dengang har taget sig ud. Der ligger et gedigent stykke slægts- og lokalhistorisk arbejde bag bogen, idet personer, så vidt anmelderen kan skønne, alle har levet.

Bogen vil naturligt nok have særlig interesse for folk med aner i Varde og omegn, men rigtig meget af stoffet har generel gyldighed. Til sidst opregner forfatteren sine primære kilder, der kan tjene som inspiration til alle, der vil lave noget lignende. Ud over de velkendte kirkebøger og folketællinger er brugt bl.a. patientjournaler og kvindehistoriske arkiver, og så er der blevet bladet mange gange i de lokale aviser samt Politiken. Igen en anledning til at gøre opmærksom på, hvor fantastisk det er, at vi nu alle kan søge løs i aviserne på Medie-Stream. Se også Gerda Ligaards artikel s. 28 i dette nummer.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

Ove Madsen: Det vi vil. Skriveforlaget, 2016. 345 s. Pris: 249 kr. Se evt. mere på forfatterens hjemmeside ovemadsen.dk

Slægtsbog på ny måde

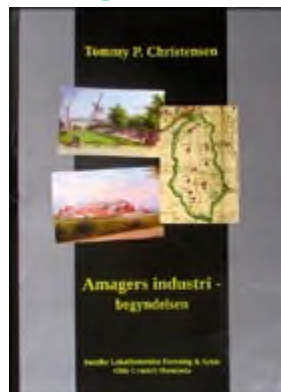
Går du med en stor lyst til at lave en slægtsbog, fortælle dine aners historier og viderebringe dine gode fund, så din familie også kan have glæde af dem og blive interesseret i det, du går og roder med? Måske ser det bare helt uoverskueligt ud. Du viger tilbage for at skulle igennem en lang proces: først skrive historierne og sætte teksten op og siden finde ud af, hvordan du kan få det trykt? Og er det hundedyrt?

Hvis du har det sådan, så er der nu hjælp at hente. Gitte Christensen, der holder kurser i slægtsforskning og er med i redaktionen på Slægt & Data, ved, hvor skoen trykker, og hun har lavet et fint lille hæfte, der gør det nemt at komme i gang. Hæftet er trykt med en side for hver af dine første 31 aner – til og med tipoldeforældrene; her er felter til de vigtigste oplysninger: fødsel, døb, konfirmation, vielse og død, og på resten af siden kan du fortælle, hvad du ellers ved om personerne. Til sidst er der en traditionel anetavle, hvor du kan skabe overblik over, hvem der er hvem. Det eneste, du har brug for, er altså at gøre dit forskerarbejde og få fat i en god kuglepen. Det kan næsten ikke være nemmere, og du får et præsentabelt resultat ud af det.

Hæftet kan bestilles via Gitte hjemmeside: Slægtsforskerskolen www.slægtsforskerskolen.dk/bog eller send en mail til bog@slægtsforskerskolen.dk.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

Amagers industri – begyndelsen

Jeg har fået til opgave at skrive en anmeldelse af en bog om Amager, som i september måned blev udgivet af Sundby Lokalhistoriske Forening & Arkiv i samarbejde med forlaget Olde Cranich Hamneda.

Tommy P. Christensen har skrevet en letlæselig, klart formidlet, spændende og flot illustreret bog om Amagers første industris historie.

Bogen indeholder, som titlen antyder, en gennemgang af de industrier, der voksede frem på Amager i perioden 1660-1848. Man får også en forståelse af, hvordan industrien opstod på Amager, og hvem der ejede fabrikkerne og møllerne.

Fra en slægtsforskers synspunkt giver det en fin fornemmelse for, hvilke beskæftigelser ens aner på Amager kunne have haft i denne periode.

Inde i bogen er der flotte billeder, der viser de samme steder, som de så ud 'før og nu'. Det er med til at give en fornemmelse af, hvordan steder og bygninger så ud på Amager, og hvordan vi ser dem i dag.

Bag i bogen findes der brugbare kildehenvisninger, noter, ap-

pendikser med møller og fabrikker på Amager, et navnerregister og et billedregister.

Bogen er meget anbefalelsesværdig, hvis man har aner på Amager, er historieinteresseret eller blot har en interesse for industrien i Danmark.

Anmeldt af Camilla Hallingby
Amager Slægtshistorisk Forening

Tommy P. Christensen: Amagers industri. Sundby Lokalhistoriske Forening & Arkiv og Olde Cranich Hamneda, 2016. 144 sider, rigt illustreret, indbundet.

Kan købes i boghandlen, pris 199 kr. eller direkte ved henvendelse til Lisa Elsbøll, tlf. 2989 3224 eller pr. mail: aofgladle@gmail.com

Østjyske storbønder

Kirstin Nørgaard-Pedersen har netop udgivet et 2-bindsværk om *Sejerslækten, en østjysk storbondeslægt*, der med udgangspunkt i 1400-tallet i Farre i Sporup Sogn i Gjern Herred skildrer 9-10 generationers forgreninger til 1700-tallets sidste halvdel. Knap 700 sider, kun 450 kr. Værket anmeldes i næste nummer af Slægt & Data.

Samtidigt genudgives samme forfatters 2-bindsværk *Herredsfogedslægten*. Med udgangspunkt i Borum i naboherredet Framlev følges 8 slægtsled fra 1500-tallet. Ligeledes knap 700 sider til kun 450 kr.

Nærmere oplysninger/bestillinger hos Anton Blaabjerg, E: blaab@webspeed.dk

Gjern og Framlev Herreder ligger mellem Aarhus og Silkeborg, og publikationerne er resultaterne af forfatteren og hendes afdøde mand Bjarne Nørgaard Pedersens store arbejde med de gamle jyske tingbøger og lensregnskaber.

Kalender

Se også på hjemmesiden www.slaegtogdata.dk/ aktuelt og under de enkelte lokalforeninger. Her kan være flere arrangementer.

Tid	Sted	Emne	Arrangør	Tilmelding m.v.
Torsdage 5. januar, 2. februar og 2. marts kl. 9.00-12.00	Jernbanegade 36, Odense	Snakkedag på Rigsarkivet	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 9. januar kl. 10.15-12.15	Stadionvej 50, indgang K, Odense V	Gotisk grundkursus starter	DIS-Odense	www.dis-odense.dk . Bemærk: tilmelding.
Mandage 9. og 23. januar, 6. og 20. februar kl. 13.00-15.30	Smørum Gamle Skole, Smørum Bygade 35, Smørumovre	Slægtsmandag	DIS-Egedal	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/egedal
Mandage 9. januar, 6. februar og 6. marts kl. 13.00-15.00	Stadionvej 50, indgang K, Odense V	Slægtsroderi, eftermiddag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 10. januar kl. 19.00	Store sal, Knudepunktet, Kærhøjparken 19, Vejen	Om at arbejde med slægtsforskning uden kirkebøger og folketællinger. Foredrag v/Erik Kann	DIS-Kongeaen	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kongeaen
Tirsdag 10. januar kl. 19.00-21.30	Stadionvej 50, indgang K, Odense V	Workshop Ejendomshistorie	DIS-Odense	www.dis-odense.dk . Bemærk: tilmelding.
Tirsdag 10. januar kl. 19.00	Foreningslokalet, Sydholmen 8, 1. sal i gården, Hvidovre	Svend Gønge. Foredrag v/Beck	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/sokkelund
Onsdag 11. januar kl. 19.00	Lindegaarden, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Plejebørn, tyveknægte og andre skæbner. Foredrag v/Peter Wodskov Christensen	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbh nord
Torsdag 12. januar kl. 19.00-21.30	Skallen, Møllergade 99, Svendborg	Kom godt i gang med slægtsforskning og kom videre. Foredrag v/Jørgen Dieckmann	DIS-Sydfyn	dis.sydfyn@live.dk
Torsdag 12. januar kl. 19.00	Sydpolen, Parkvej 109, Næstved	Medlemsaften - gotisk	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/næstved
Mandage 16. og 30. januar, 27. februar og 13. marts kl. 10.15-12.45	Stadionvej 50, indgang K, Odense V	Slægtsroderi, formiddag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 16. januar kl. 13.00-15.00	Stadionvej 50, indgang K, Odense V	Gotisk læsekreds starter	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 17. januar kl. 19.00-21.30	Stadionvej 50, indgang K, Odense V	Et barnelig i en kuffert. Foredrag v/Agnete Birger Madsen	DIS-Odense	www.dis-odense.dk

Torsdage 19. januar, 2. februar og 2. marts kl. 19.00	Sydpolen, Parkvej 109, Næstved	Caféaften	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/næstved
Tirsdag 24. januar kl. 19.00	Store sal, Knudepunktet, Kærhøjparken 19, Vejen	Klubaften	DIS-Kongeaen	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kongeaen
Onsdage 25. januar, 22. februar og 15. marts kl. 19.00	Lindegaarden, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Slægtscafé	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbhnd
Torsdag 26. januar kl. 19.00	Smørum Gamle Skole, Smørum Bygade 35, Smørumovre	Kirkebogen alene i verden. Foredrag v/Erik Kann	DIS-Egedal	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/egedal
Torsdag 26. januar kl. 19.00	Sydpolen, Parkvej 109, Næstved	Fremmede i Danmark. Roe-polakker og romaer. Foredrag v/Lene Tønder Buur	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/næstved
Tirsdag 31. januar kl. 19.00	Foreningslokalet, Sydholmen 8, 1. sal i gården, Hvidovre	Den store polioepidemi. Foredrag v/Anders Beck	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/sokkelund
Tirsdag 7. februar kl. 19.00	Store sal, Knudepunktet, Kærhøjparken 19, Vejen	Lokale kræfter	DIS-Kongeaen	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kongeaen
Onsdag 8. februar kl. 19.00	Lindegaarden, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Skolelovene af 1814 og skolevæsenet på land og i by i 1800-tallet. Foredrag v/Erik Nørr	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbhnd
Torsdag 9. februar kl. 19.00-21.30	Skallen, Møllergade 99, Svendborg	Børn i 1600-1800-tallet. Om børnearbejde, vilkår, pligter m.v. Foredrag v/Mette Gundel	DIS-Sydfyn	dis.sydfyn@live.dk
Torsdag 9. februar kl. 19.00	Sydpolen, Parkvej 109, Næstved	Opfølgning på foredraget Fremmede i Danmark	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/næstved
Tirsdag 14. februar kl. 19.00	Foreningslokalet, Sydholmen 8, 1. sal i gården, Hvidovre	Den store udvandring 1860-1940. Foredrag v/Ulrich Alster Klug	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/sokkelund
Tirsdag 21. februar kl. 19.00	Store sal, Knudepunktet, Kærhøjparken 19, Vejen	Generalforsamling, efterfulgt af Slægtsforskning omkring kirkebøgernes begyndelse. Foredrag v/Anton Blaabjerg	DIS-Kongeaen	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kongeaen
Torsdag 23. februar kl. 19.00	Smørum Gamle Skole, Smørum Bygade 35, Smørumovre	Rigsarkivets fremtidige tilbud til slægtsforskere. Foredrag v/Asbjørn Hellum	DIS-Egedal	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/egedal
Torsdag 23. februar kl. 19.00	Sydpolen, Parkvej 109, Næstved	Arbejdsoplæg: Find københavnske aner	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/næstved
Tirsdag 28. februar kl. 19.00-21.30	Stadionvej 50, indgang K, Odense V	Bøndernes materielle kultur. Foredrag v/Martin Bork	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 1. marts kl. 19.00	Lindegaarden, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Arbejdet bærer lønnen i sig selv. Foredrag v/Erik Kann	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbhnd
Tirsdag 7. marts kl. 19.00-21.30	Lahngade, Odense C	Udflygt til Slægtshistorisk Center	DIS-Odense	www.dis-odense.dk . Bemærk: tilmelding. Datoen bliver muligvis ændret.
Torsdag 9. marts kl. 19.00	Sydpolen, Parkvej 109, Næstved	Find nulevende personer. Foredrag v/Per Andersen	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/næstved
Torsdag 9. marts kl. 18.30-19.00 og 19.20-21.30	Skallen, Møllergade 99, Svendborg	Generalforsamling, efterfulgt af Tiden 1866-1891. Foredrag v/Ove Madsen	DIS-Sydfyn	dis.sydfyn@live.dk
Tirsdag 14. marts kl. 19.00	Store sal, Knudepunktet, Kærhøjparken 19, Vejen	Oversete kilder	DIS-Kongeaen	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kongeaen
Torsdag 16. marts kl. 19.00	Sydpolen, Parkvej 109, Næstved	Generalforsamling, efterfulgt af caféaften	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/næstved
Torsdag 16. marts kl. 19.00-21.30	Stadionvej 50, indgang K, Odense V	Slægtsroderi, aften	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 21. marts kl. 19.00	Foreningslokalet, Sydholmen 8, 1. sal i gården, Hvidovre	Ordinær generalforsamling	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/sokkelund
Torsdag 23. marts kl. 19.00	Sydpolen, Parkvej 109, Næstved	Opfølgning på foredraget Find nulevende personer	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/næstved

Kommende bestyrelsesmøder i DIS-Danmark

*I nærmeste fremtid er planlagt
følgende møder for bestyrelsen.*

21. januar i Odense

18. marts i Odense

www.slaegtogdata.dk

DIS-Danmarks hjemmeside
www.slaegtogdata.dk

Webmaster Arne Feldborg
webmaster@dis-danmark.dk

Særtilbud – især til nye medlemmer

Ekspeditionen har et restoplæg fra de seneste tre årgange af medlemsbladet, som sælges så længe lager haves.

Slægt & Data – hele årgang 2013 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2014 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2015 sælges samlet for 70 kr.

Bogen Sogn Herred Amt 99 kr.

Bogen At skrive slægtshistorie 149 kr.

Alle priser er inkl. moms og forsendelse, og betaling sker forud med kort eller ved bankoverførsel.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Her kan du også bestille cd'en med samtlige numre af Slægt & Data.

DIS-Danmarks ekspedition

Henvendelser til DIS-Danmarks ekspedition sker via adressen:

Arne Christiansen
ekspedition@dis-danmark.dk
Tlf. 52 79 90 20
Telefonen er åben for ekspedition
Tirsdag kl. 14-18 – ellers telefonsvarer

- Pasning af foreningens medlemskartotek – Ind/udmeldelser, adresseændringer for medlemmer, der ikke selv kan klare dette
- Forsendelse af bøger, blad, CD'er m.v.
Se udvalget her www.slaegtogdata.dk/foreningen/butikken
- Hjælp til medlemmer, der har login-problemer
- Ind/udmeldelse af medlemmer i de tidsskriftlæsekredse, som foreningen har. Pt. er der blade fra Norge, Sverige, Finland, Island, Tyskland og England.
Læs mere her www.slaegtogdata.dk/andet/laesekredse
- Besvarelse af diverse spørgsmål, dog ikke decideret slægtsforskningshjælp

DIS-Danmarks bestyrelse

Jesper Skov Formand. AO-repr. 9500 Hobro	formand@dis-danmark.dk
Anton Blaabjerg Næstformand. Fredensgade 38, 8800 Viborg. Tlf. 86 61 04 36	blaabjerg@dis-danmark.dk
Jan Amnitzbøl Krusell. Kasserer. Rønnebærvænget 6, Skovby, 8464 Galten. Tlf. 24 63 62 69	krusell@dis-danmark.dk
Kathrine Tobiasen Redaktør. DIS-Forum. Korsagervej 13, 8940 Randers SV. Tlf. 41 28 65 30	tobiasen@dis-danmark.dk
Michael Dupont Sekretær. Erdalsvej 60, 2600 Glostrup. Tlf. 43 44 16 52	dupont@dis-danmark.dk
Poul Wachmann Valmuehaven 42, 2765 Smørum. Tlf. 42 51 02 45	wachmann@dis-danmark.dk
Jørgen Kristensen Slotsvænget 25, 2 tv, 4200 Slagelse. Tlf. 29 45 69 26	kristensen@dis-danmark.dk
Bodil Grove Christensen Hvedevej 1, 7490 Aulum. Tlf. 26 17 87 59	grove@dis-danmark.dk
Lone Bergmann Kærlundevej 50, st.th., 2730 Herlev.	bergmann@dis-danmark.dk
Georg Brandt Christensen Suppleant. Ørnebakken 47, 2840 Holte.	gbc@dis-danmark.dk

Slægtsforskning over Sundet

Af Helle Rasmussen
og Jørgen Petersen
DIS-Helsingør

Lørdag den 29. oktober 2016 afholdt Slægt & Data DIS-Helsingør med stor succes en slægtsforskerdag i samarbejde med DIS-Syd fra Sverige.

I foråret 2016 spurgte vores kasserer, Bent Jeppesen, bestyrelsen, om det kunne være en god idé at afholde en slægtsforskerdag i samarbejde med DIS-Syd. Den samlede bestyrelse syntes, at det var en rigtig god idé.

Bent Jeppesen tog kontakt til den svenske forening, der straks viste sig meget interesseret i at deltage, og de første møder med svenskerne blev holdt. Det var meget positive møder, og vi fik hurtigt aftalt indhold samt dagen og stedet, hvor slægtsforskerdagen skulle afholdes.

Formand Jørgen Petersen, Slægt & Data DIS-Helsingør, tog herefter kontakt til DIS-Danmarks lokalforeningsudvalg med anmodning om økonomisk støtte til arrangementet. Det, syntes man, var et rigtig godt initiativ, da det ikke tidligere var lykkedes at få etableret et samarbejde med de svenske slægtsforskerforeninger.

Det blev aftalt, at DIS-Danmark deltog i mødet ved Lone Bergmann og Poul Wachmann med sigte på, at der kunne komme et nærmere samarbejde i gang over Øresund.

Lokaliteter blev aftalt, og invitationer udsendt. Rammen for arrangementet var max. 50 personer med fordelingen 25 fra Sverige og 25 fra Danmark, og alle pladser blev besat utrolig hurtigt.

Dagens program

Formand Jørgen Petersen bød velkommen, hvorefter Jørgen Mikkelsen fra Rigsarkivet holdt foredrag med emnet "Slægtsforskning og kilder til slægtsforskning i Danmark med udgangspunkt i fremmed-

lovgivning og arkivalier vedr. udlændinge i Danmark". Hovedvægten var lagt på den svenske indvandring til Danmark, som blev gennemgået meget grundigt. Herefter viste Jørgen Mikkelsen søgninger i de danske arkivalier vedrørende udlændinge i Danmark i perioden 1875 – 1950 med henvisninger til relevant litteratur omkring emnet.

Efter frokost tog Anders Lindberg, uddannelsesansvarlig fra DIS-Syd, over med emnet "Slægtsforskning og kilder til slægtsforskning i svenske databaser, herunder ud- og indvandring til Sverige". Anders viste tillige søgninger i kirkebøger, husforhørsprotokoller samt tilhørende henvisninger i protokoller, hvor anvendelse af ArkivDigital betyder, at man rimelig nemt kan forsætte en søgning på en person fra et søgeområde til et andet ved hjælp af gode henvisninger.

Anders Lindberg havde foranlediget, at der kunne udleveres login til alle deltagere med en uges gratis adgang til www.arkivdigital.se.

Det var meget lærerigt at høre om de svenske arkivalier samt mulighederne for søgning i samme, og der var stor interesse fra deltagerne med masser af konkrete spørgsmål, som blev besvaret på informativ måde.

Både den svenske og den danske forening var enige om, at man ville fortsætte samarbejdet med planlægning af et nyt møde næste år i Sverige.

Dagen blev afrundet af formand Jørgen Petersen, der udtrykte stor glæde over deltagernes engagement i dagens emner og takkede for den store tilslutning fra både svensk og dansk side.

En god, informativ dag blev afsluttet, og Slægt & Data DIS-Helsingør ser frem til et tættere samarbejde med DIS-Syd i fremtiden.

Anders Lindberg præsenterede den svenske søgebase DigitalArkiv.

Jørgen Mikkelsen fortalte om mulighederne for at søge efter udlændinge i Danmark.

